

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din

za inozemstvo 20—

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 26.

Podružnice:

Maribor, Barbarska ulica
št. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandr. cest.
Račun pri pošti. Čekov.
zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 27. decembra.

Deset dni je nova vlada kovala svoj program. Mesto da bi razvila pred narodno skupščino svoj program, objavlja narodu — volilni oklic preko tiska. Narodno zastopstvo je previdoma takoj razpustila, da onemogoči učinkovito kritiko svojega «ekspozicije». Program vlade je volilni oklic radikalne stranke, s katerim gre v volilno borbo. Z njim je oficijelno začeta volilna kampanja.

Prvi del programa se opravičuje, zakaj so radikalni razbili skupščino, predno je bil odglasovan uradniški in invalidski zakon. Vsa ta obramba eloni na utisu nezaupanja, ki se je pojavila med radikali proti demokratski stranki. Nihče ne taji, da je nezaupanje med vodilnimi strankama obstajalo in da je rastlo. Program pa se ne upa in ne more zanikati dejstva, da je demokratski klub kar v treh javnih in soglasnih resolucijah izjavil, da je pripravljen podpirati vlado, ki bi se pred volitvami pod stroho spravila uradniško pragmatiko, izenačenje invalidov, zakon o uradniških prehodnih dokladah in kmetijskih zakonih. Na program temu neustajljivemu dejstvu je jalovo vse sklicevanje na utise in nezaupanja, ki v realni politiki ne morejo odločati.

Drugi del programa je zopet opravičevanje: opravičevanje pred elementarnim ogorčenjem, ki se je polastilo celokupnega državnega nameščenstva in invalidov, ker radikali niso mogli potrpeti še par tednov, da se sprejme uradniški in invalidski zakon. Program v tem pogledu trdi, da «se bo vlada trudila, da bo našla način, da se tem slojem pomaga», in sicer «ako mogoče», še predno se sprejme uradniški in invalidski zakon. S tem je vsaka nada uradnikov in invalidov za enkrat pokopana, kajti na vprašanje o povišanju draginskih dokladov postojita samo dva odgovora: da ali ne, in ni potrebno nadaljno razmišljanje. Vlada pa noče dati ničesar.

Zanimivo v tem pogledu je edino dejstvo, da program izjavlja zvestobo ostavi in stanju, ki je ž njo ustvarjen. Trud gosp. Protiča, da okrene vlado v revizionistično smer, je bil torej brezuspešen. Ta pasus je zanimiv za vse tiste, ki so se v polpreteklih dneh upali na to, da se bo dalo vsaj približno spojit načela radikalne stranke z revizionističnimi poskusi. V tem pogledu je program jasen. Radikali so odrekli vstop vsem onim, ki se izjavljali za sklepe zagrebškega kongresa. To se pravi, niso jim odrekli vstopa, ampak kdor hoče vstopiti v radikalno stranko, se mora prepričati o odločitvi načelom zagrebškega kongresa.

Veseli nas, da je volilni program radikalne stranke vsaj v tem vprašanju prinesel jasnost. V ostalem pa je očitno namenoma opustil, da zavzame stališče. To bo razočaralo vse tiste kroge, ki so od radikalne pričakovali vsaj poskus in senco gospodarskega in socialnega programa, vsaj eno misel o valutnem problemu, ki tišči vse gospodarske kroge za grlo. Ti krogi se bodo morali privaditi, da tedaj gospodujoča stranka v njihovih vprašanjih sploh nima nobenega stališča, kajti prva točka njenega programa se glasi, da bo imeti v rokah državno moč in da so ji dobrodošla vsa sredstva, da obdrži to moč v svojih rokah. To naj bi bil radikalni program na kratko in odkrito povedal, pa bi bil bolj simpatičen, ker bi bil vsaj iskren.

Pa bodo že dejanja govorila.

Nova komunistična stranka

Beograd, 27. decembra. p. Pod vodstvom bivšega komunističnega poslanca Trške Kacelovića se snuje tu nova «Proletarska unija», ki naj bi nadaljevala akcijo bivše komunistične stranke v okviru obstoječih zakonov ter se aktivno udeležila volitev. «Proletarska unija» naj bi združila po možnosti vse socialistične skupine po skrajno levičarskem programu. V tem oziru so se vršila zadnje dni pogajanja z različnimi soc. voditelji, ki pa niso bila uspešna. Izgledi nove stranke je ne cenijo visoko. Komunisti so kakor manj dobili pri zadnjih volitvah največ glasov ravno v onih krajih, kjer je politična izobrazba mas najnižja (Makedonija, Črna gora). Tam pa se je položaj nedelno znatno preobrnul.

Volilni program radikalne vlade

RADIKALCI DELAJO RAZPOLOŽENJE Z DEMOKRATSKIM DELOV. NIM PROGRAMOM. — SLABI IZGLEDI ZA URADNIKE IN INVALIDE.

Beograd, 27. decembra. p. Danes je bil na seji ministrskega sveta predčan vladni program v obliki komunikacije, ki bo obenem pozneje tudi objavljen narodu kot program radikalne stranke. Komunikacije se glasi:

«Ostavka prejšnjega kabineta g. Pašića je bila izrazna vladna odločitev v parlamentu. Dasi so skupine, ki so tvorile večino vlade, tudi doslej z velikimi težavami izvajale delo, da se sprejmejo nujni in potrebni zakoni, je postalo delo v zadnjem času skoro onemogočeno. Del demokratskih poslancev je pri pretresu in reševanju vladnih predlogov prestopal k članom opozicije in glasoval z njimi. Poleg tega se je s sodelovanjem šefa demokratske stranke samega vodila zunaj parlamenta akcija, ki ni le kršila in slabila avtoritete kabineta, temveč je omajala tudi temelje celokupne dosedanje državnice politike.

Ko je bilo v taki situaciji stavljeno na dnevni red tako veliko vprašanje, kakor je vprašanje o obliki smeri vladne politike, je kabinet g. Pašića podal ostavko, da bi se parlamentarna situacija politično razčistila in da bi se razvedle, ali je nadaljnje sodelovanje v koaliciji pod navedenimi okoliščinami mogoče, in da bi se pred volitvami sprejeli v skupščini nekateri nujni in potrebni zakonski predlogi.

Zadržanje demokratskega kluba in njegovih članov pa tudi po podani ostavi ni temeljnih političnih vprašanj, zaradi katerih je nastala kriza, ni situacije razčistilo; nasprotno: vsi pojavi in dejstva so kazala na to, da so duhovi v demokratskem klubu tudi nadalje ostali razdeljeni in da za nadaljevanje uspešne koalicije na dosedanjem temelju in z dosedanjim političnim programom, manjka glavni pogoj, to je enotnost v političnem pogledu. Radikalni poslanski klub ni mogel in ni smel zapreti oči pred tem dejstvom, zato se je odločil, da z demokracijo ne stopi v koalicijo, dokler za to koalicijo ne bi bila zagotovljena v osnovnih vprašanjih notranje politike ista politična podlaga.

Razumljivo je, da se mora glede takega najvažnejšega vprašanja zahtevati popolno razčiščenje situacije; ker se taka podlaga ni mogla dobiti niti po ponovnih polzkusih in razgovorih, so radikali sami prevzeli upravo države v polnem prepričanju, da bodo samo na ta način ter s pomočjo novih volitev dovršili

Muslimanski pogoji za vstop v vlado

PAŠIĆ SMATRA ZAHTEVE ZA PRETIRANE.

Beograd, 27. decembra. (Izv.) Glavni odbor muslimanske Maglajčeve in Karamehmedovićeve grupe je na svojem večeršnjem sestanku v Sarajevu sklenil, vstopiti v volilno vlado g. Pašića pod sledečimi pogoji: da dobi dva portfelja v volilni vladi g. Pašića, dve mesti v pokrajinski vladi v Sarajevu in tri srezke načelnike ter konečno izplačilo ostanka 42 milijonov Din za hak.

Posl. Karamehmedović je že na potu v Beograd da predloži te zahteve g. Pašiću, dočim je poslanec Fehim Kurbegović že danes na podlagi telefonskega sporočila g. Pašiću, da so muslimani voljni, stopiti v vlado.

Pašić pa je izjavil, da je pripravljen dati muslimanom na razpolago portfelj ministra trgovine, ki ga naj bi prevzel g. Omerović, enega ministra pa bi muslimani dobili brez portfelja. Kakor doznava Vaš dopisnik, za sporazum ni velikih izgledov.

Profičevci postavljajo kandidature na lastno pest

BOJEVITO RAZPOLOŽENJE PROTI PAŠIĆU.

Beograd, 27. decembra. r. Iz Vel. Bečkerek se javlja, da se je tam na konferenci Protičevih pristavev sestavila lista z nosilcem liste Stojanom Protičem. Poleg Protiča bo kandidiralo tudi onih pet pravok radikalne stranke, ki jih je Pašić izključil. Zdi se, da dr. Ninčić nima dosti upanja,

da zmaga v Vel. Bečkereku. Dalje se poroča tudi o borbenosti Protičevih pristavev v Novem Sadu, kjer bodo postavili posebno listo kot samostojni in neodvisni radikali. Kot kandidati se omenjajo bivši veliki župan in znani madžaron Adamovics, dr. Hadži, Mita Kličin, dr. Tapavica.

Radič se pogaja z bugaraši

Beograd, 27. decembra. l. Tukajšnji politični krogi so informirani, da se že delj časa vršijo razgovori med gotovimi bulgarofilskimi krogi in Stjepanom Radičem v svrhu volilnega sporazuma za Makedonijo. V makedonskih volilnih okrajih naj bi pri prihodnjih volitvah nastopila posebna makedonska republikanska seljačka stranka, ki bi stala v ozkih stikih z Radičevim HRSS. Ta nova stranka naj bi predvsem osredotočila na svoje liste one glasove, ki bi bili pri zadnjih volitvah oddani v prilog komunističnim kandidatom.

ono politiko, ki varuje državno in narodno edinstvo, ki je izraženo v naši državni ustavi. Nova vlada g. Pašića je osvobodena od dosedanjih neizbežnih kompromisov in pogañanj ter ima možnost, da vodi državne posle po določeni črti glasom svojega programa.

V tem oziru je treba že sedaj poudariti, da bo njena glavna in temeljna brigata, da izvede svobodno in zakonite skupščinske volitve.

Na drugem mestu si je vlada g. Pašića stavila v dolžnost, da takoj stori vse primerne korake, da bi se popravila državna uprava ter zagotovilo boljše funkcioniranje državnega aparata. Ena izmed najtežjih nalog v tej smeri bo briga za ureditev in popravilo državnih financ boljše nabiranje državnih dohodkov, pravičnejša in učinkovitejša davčna obremenitev državljanov po njihovih premoženjskih razmerah, največje štedenje pri izdatkih.

To so prve in najneobhodnejše naloge v tem pogledu. Ko bo vodila brigo za najnujnejše državne potrebe, se bo vlada trudila, da bo našla način, da se državnim uradnikom in invalidom stvarno pomaga, in sicer, ako mogoče, še preden se sprejme uradniški in invalidski zakon. Skupščina teh zakonov ni mogla rešiti pri prejšnjih razlogov, ki so izzvali krizo, vlada pa bo te zakone stavila kot prve na dnevni red nove skupščine. Ravno tako bo vlada takoj predložila Narodni skupščini na odobrenje zakonske predloge, ki bodo imeli svrhu, da se pospeši poljedelstvo in živinoreja in ustvarijo pogoji za razvitek splošnega narodnega gospodarstva. K tem zakonom spadajo, zakon o zemlji-radniškem kreditu in poljedelskem zavarovanju.

Vlada g. Pašića bo skrbno čuvala avtoriteto države in državnih oblasti, vpoštevala svobodo državljanov in njihovo politično prepričanje ter brane to svobodo pred vsakim nedopustnim pritiskom in nasiljem. Vlada je uverjena, da se bo narod pri popolnoma svobodnih volitvah v tako jasni situaciji izrekel za stanje, ki se je ustvarilo z ustavo, za politiko, ki se vodi v stalni in neomajni težnji, da se učvrsti državno in narodno edinstvo, za katero je bilo toliko žrtev in ki je največje jamstvo za napredek in ujedinjenje naroda kraljevine SHS.

Mala antanta proti madžarskim rovarjenjem

SKUPNA DEMARŠA PRI VELOPSLANIŠKI KONFERENCI — RAZOROŽITVENA KOMISIJA SE NE ZAPUŠTI MADŽARŠKE.

Beograd, 27. decembra. p. «Tribuna» piše: Pred približno desetimi dnevi so predstavniki Male antante v Parizu predlagali veleposlaniški konferenci, naj se mednarodna komisija za razorožitev iz Madžarske ne odpokliče. Veleposlaniška konferenca je zahtevi ugodila in določila, naj ostane razorožitvena komisija na Madžarskem še tri mesece. Med Prago Bukarešto in Beogradom pa se nadaljuje posvetovanje o tem, da se zahteva od konference ambasadorjev, naj ostane razorožitvena komisija na Madžarskem še eno celo leto.

Države Male antante so prišle do tega zaključka na podlagi zanesljivih poročil o vojnih pripravah na Madžarskem. Ni izključeno, da bo storila naša vlada tudi direktne korake v Pešti, da zabrani madžarska vlada vsa privatna javna in tajna društva v Madžarski, ki imajo za cilj madžarsko revanšo proti sosednim državam, in ravno tako onemogočiti vse akcije, ki ogrožajo dobre odnose med Madžarsko in državami Male antante. V tem smislu bo naša vlada zahtevala v prvi vrsti takojšnjo razpustitev organizacije «Probujačih se Madžarov».

Novo sporno vprašanje v Lausanni

TURKI ZAHTEVAJO MOSULSKO OZEMLJE.

Lausanne, 27. decembra. n. Politična podkomisija je razpravljala danes na tajni seji o mosulskem vprašanju. Podlago debate je tvoril angleški memorandum, ki ga je predložila Anglija kot odgovor na turške zahteve. Memorandumu so se pridružil vsi zavezniki.

Seja je potekla jako burno in je prišlo zlasti do ostrih spopadov med lordom Curzonom, ki je govoril v imenu zaveznikov in turškimi delegati. Do rezultata danes ni prišlo do nikakega, ker Turki dosledno odklanjajo angleško stališče, da spada Mosul z mosulskim vilajetom k Iraku, nad katerim ima Anglija protektorat. Anglija bi bila pripravljena le k mali korekturi severne meje.

Angleški memorandum končuje z zahtevom, da se hoče Anglija poslužiti pravice, a tudi vestno izvrševati naloge, poverjene ji od Zveze narodov, in v soglasju z Zvezo upravljati pokrajino v prid prebivalstva. Zato ne more pristati na nikake izjemne koncesije Turčiji.

V svojem ekspoziciji je lord Curzon naposled še ostro apostrofiriral Turke, češ da je v Anatoliji, ki so si jo Turki prisvojili, razmeroma mnogo več Grkov, kakor v mosulskem področju Turkov. Turške pravice do Mosula so torej ravno tako malo utemeljene, kakor grške pravice do Anatolije.

Razprava se bo jutri nadaljevala.

Veliki župani

Beograd, 27. decembra. l. Ukaz o velikih županih danes še ni bil objavljen. Sporoča se, da so v zadnjem trenutku prispeli protesti, ki se tičejo posebno nekaterih kandidatov za Srbijo. Naknadno se izve, da je kot kandidat za krajisko-modrsko oblast s sedežem v Karlovcu ali na Sušaku določen Nikola Cvijanović. Danes dopoldne sta prispela iz Ljubljane minister Županec in namestnik Hribar. Namestnik Hribar se je pri g. Pašiću izjavil proti imenovanju dr. Sajovca za Maribor. On se poteguje zato, da bi velika župana za Ljubljano in Maribor sploh ne bila imenovana, ako pa drugače ni mogoče, naj se vsaj začasno imenuje veliki župan samo za Ljubljano, češ, da bi to znatno olajšalo prehod gotovih politikov v radikalno stranko. Tekom dneva je namestnik Hribar na svoj načrt predložil i Pašiću i nekaterim drugim ministrom. Pri tej priliki se je vršil tudi razgovor o postavitvi posebnih radikalnih kandidatov na Slovenskem.

ŠUSTERŠIĆ V BEOGRADU.

Beograd, 27. decembra. r. Danes je dospel v Beograd bivši voditelj klerikalcev dr. Šusteršić. Nocoj je po dr. Lenartu prišel v stik z dr. Vojislavom Janičem, tajnikom radikalnega kluba ter se bo jutri najbrž sestel s Pašićem.

Nove francoske reparacijske zahteve

Pariz, 27. decembra. u. Reparacijska komisija je na svoji večeršnji seji deloma soglasno, deloma z večino glasov ugotovila: 1.) da Nemčija v letu 1922 ni izpolnila svojih obveznosti glede lesnih dobav Franciji; 2.) da znači neizpolnitev teh obveznosti odpor v zmislu verzajškega mira, in 3.) da ima Francija vsled tega v zmislu mirovnih določb pravico zahtevati od Nemčije pokritje neizpolnjenih obveznosti v gotovini. Ta tirjatev zapade z 31. dec.

Ugotovitve reparacijske komisije, izvršene na pritisk Francije, so reparacijski problem še bolj komplicirale, tako da ima pariški sestanek ministrskih predsednikov še manj izgledov za uspeh.

Mussolinijeve reforme

Podaljšanje vojaške službe. — Verski pouk v šolah.

Rim, 27. decembra. u. Kakor povzema listi iz pogovorov med Mussolinijem in vojnim ministrom Diazom, namestnik podaljšati aktivno službovanje rekrutov po marcu 1923 od 8 ozir. 12 na 18 mesecev. Poleg tega namerava uvesti nova vlada nekaj ugodnosti za vojaške-zrakoplovce.

Predvidenih je tudi nekaj sprememb v šolstvu. Verski pouk naj tvori podlago za ves nadaljni pouk. Pred kratkim je Mussolini odredil, da morajo vsi vseh šolskih sobah zopet razpela.

V CURIHU BO NOTIRAL SAMO DINAR.

Zagreb, 27. decembra. r. Po obvestilu, ki ga je prejela zagrebška borza bo od 1. januarja naprej notiral na curiški borzi samo dinar, ne več jugoslov. krona in bo tudi deviza Zagreb označena v dinarski veljavi.

RAVNOTEŽJE V TURŠKEM PRORAČUNU.

London, 27. decembra. s. Kakor javljajo iz Angore, je izjavil finančni minister v narodni skupščini povodom debate o budžetu za leto 1923, da se je Turčija po 300 letih prvič vojskovala, ne da bi vzela zunanje posojilo. Izdatki in dohodki se tudi za prihodnje leto krijejo.

Borza dne 27. dec.

Zagreb, devize: Dunaj 0.13 — 0.1325. Berlin 1.36 — 1.40, Pešta 3.75 — 4.05. Milan 475 — 480, London 432 — 435. Newyork 93 — 94, Pariz 690 — 696. Praga 296 — 298, Švica 1780 — 1785. Varšava 0.53 — 0.56, valute: dolar 91.50 — 92.50, franki 675 — 680, napoleoni 300 — 310, marke 1.48, leji 51, lire 473 — 475, elekti: Jadranska banka 325 — 350. Ljub. kreditna banka 200, Slovenska banka 102.50, Trb. premog. družba 315.

Beograd, devize: Zeneva 1775 — 1785. Pešta 3.95 — 4.05, Praga 293 — 297, Pariz 695 — 697, Sofija 65.50 — 66.50, Milan 484 — 485, Bukarešt 54 — 56, London 434.25 — 437.25, Newyork 93.85 — 94.85, Berlin 1.28 — 1.38, Dunaj 0.1275 — 0.1375, Solum 108.50 — 111.50.

Dunaj, devize: Zagreb 181.75 — 182.25. Beograd 725 — 729, Berlin 9.35 — 9.65. Budimpešta 29.35 — 29.45, London 326.70 — 327.300, Milan 3576 — 3584, Newyork 70.425 — 70.575, Pariz 5134 — 5146, Praga 2147 — 2153, Sofija 479.50 — 480.50, Varšava 3.85 — 3.95, Curih 13.335 — 13.365, valute: dolarji 70.050 — 70.350, levi 458 — 462, nemške marke 9.20 — 10.20, funti 325.900 — 326.900, fr. franki 5075 — 5105, lire 3542.50 — 3557.50, dinarji 717 — 721, poljske marke 3.65 — 3.95, leji 389 — 391, švic. franki 13.245 — 13.305, češke krome 2130 — 2140, madžarske krome 28.30 — 28.50.

Praga, devize: Berlin 42 — 52, Curih 602.75 — 604.25, Milan 162.25 — 163.75. Pariz 235.25 — 236.75, London 147.75 — 149.25, Newyork 31.80 — 32.20, Beograd 35.50 — 36, Sofija 23.80 — 24.20, Dunaj 4.60 — 5.15, Varšava 16 — 21, Budimpešta 1.33 — 1.43.

Curih: Berlin 0.0725, Newyork 527.62, London 24.52, Pariz 38.65, Milan 26.90, Praga 16.50, Budimpešta 0.2275, Zagreb 1.47, Bukarešta 3.10, Varšava 0.03, Dunaj 0.0075, avstr. žig. krome 0.0076, Sofija 3.72.

Berlin, devize: Italija 37.506 — 37.69, London 34.164.37 — 34.335.63, Newyork 731.915 — 735.585, Pariz 53.615 — 53.885. Švica 139.151 — 139.849, Dunaj 1037 — 1043, Praga 23.441 — 23.559, Budimpešta 309 — 311, Sofija 50.37 — 50.63, Beograd 79.30 — 79.70, Bukarešta 43.

Daružite za Civil-Metodovo društvo!

Politični odmevi.

Upravna razdelitev Primorja

Trst, 26. dec.

Odkar je Factova vlada pod vplivom bozinskih dogodkov odpravila osrednji urad za nove pokrajine in obenem tudi izjemno upravno stanje v novih pokrajinah samih ter imenovala namesto generalnih civilnih komisarijev v Trstu in Trentu redna prefekta, se je začel v primorski in furlanski javnosti oster boj za bodočo upravno razdelitev Primorja in z njo zvezano ohranitvijo ali odpravo želene avtonomije. V glavnem je šlo v tem boju za dva načrta: ali naj se Julijska Krajina ohrani v dosedanjih svojih mejah in razdeli v svoji notranjosti, ali pa naj se deloma ali tudi popolnoma priključi sedanji videmski provinciji.

Osrednji urad za nove pokrajine je imel med drugimi predvsem to važno nalogo, da postopno uvede v novih pokrajinah italijansko zakonodajo, in je imel v to svrhu prirejene tri posvetovalne organe, pokrajinska sosveta v Trstu in Trentu in osrednji svet v Rimu. S kraljevim odlokom, ki je odpravil izjemno stanje v novih pokrajinah, so bili razpuščeni tudi ti svetovi, a ker se je vendar pokazala potreba, da imej osrednja vlada ob strani organ, ki je točno poučen o razmerah v novih pokrajinah in izraža direktno potrebo in želje prebivalstva, je vlada imenovala nov osrednji svet, v katerega je kot zastopnika jugoslovenskega prebivalstva poklical edinega poslanca Ščeka. Pokrajinski svetovi, v katerih so se poleg drugih članov nahajali vsi senatorji in poslanci dotične pokrajine, seveda ni več.

Novi osrednji svet, imenovan od Mussolinijeve vlade, je imel pred božičem prvo svojo sejo v vladni palači na Viminalu. Poleg drugih so bili prisotni senatorji Bombig (Gorica), Chersich (Poreč), Conci (Trento), Mayer (lastnik „Piccola“, Trst), Pironti in Zippel (Trentin), ter poslanci Albanese, Bilmaglia (Istra), De Gasperi (Trentin), Giunta, Suvich (Trst), Šček, in vodja fašizma na Goriskem Heiland. Predsedoval je seli državni podtajnik v ministrskem predsedništvu Acerbo. Na dnevnem redu sta bili dve točki: upravna razdelitev novih pokrajin in uvedba laškega občinskega in provincialnega zakona v novih pokrajinah.

Predložil se je načrt raztegnitve omejenega zakona na nove pokrajine, a glede upravne razdelitve je predsednik navajal štiri načrte, ki so bili od raznih krajevnih faktorjev predloženi vladi. Ti načrti so: 1. enotna pokrajina, ki naj bi obsegala Gorisko, Trst in Istro v sedanjih mejah; 2. dve pokrajini: Videm z Goriskim in Trst z Istro; 3. tri pokrajine: Videm z Goriskim; Trst s Tržičem, Gradežem, Miljami, Sežano in Postojno; Istra z bistriškimi okraji; 4. štiri pokrajine: Videm s Kobaridom in Bovcem; Goriska s Tržičem; Trst z Miljami, Sežano in Postojno; Istra. Glede Trentina je mnenje edino, da bodi ena sama pokrajina, in ravno tako tudi glede Zadra.

K vprašanju razdelitve Julijske Krajine so govorili posl. Albanese, inž. Heiland, sen. Mayr, posl. Oirardini, Šček, Giunta in sen. Bombig, pri čemer se je pokazalo, da so vsi Goričani odločno proti priključitvi Goriske k Vidmu.

Po končani razpravi je predsednik izjavil, da bo vlada upoštevala izražena mnenja in ukrenila, kar se ji bo zdelo najbolj primerno v interesu države.

Kolikor se je doslej moglo izvesti iz Rima, je vlada baje naklonjena ohranitvi Julijske Krajine v dosedanjih mejah in notranji razdelitvi v tri pokrajine. Gotovosti pa seveda še ni nikakršne. Zatrjuje se pa, da bo to vprašanje končno rešeno šele tekom tega leta.

Obe vprašanji sta gotovo največjega pomena za jugoslovansko prebivalstvo v Italiji in je le želeli, da se stvar reši čim prej, pa naj bo že potem rešitev kakršnakoli, da bo ljudstvo vsaj vedelo, pri čem je, in da se bo čim prej moglo orientirati po novih razmerah.

A. Ekar.

Naši odnošaji z Rusijo

Nobenega dvoma ni več, da se današnja Rusija nahaja na definitivnem potu k izboljšanju razmer. To dejstvo priznava tudi po pred kratkim napram Rusiji sovražno razpoloženi narodi na evropskem zapadu. Polagoma, toda sigurno se sovjetska Rusija konsolidira in ni več daleč pred nami čas, ko bo njena notranja ureditev boljša in sigurnejša, nego razmere v vsej ostali Evropi.

Ta dejstva je treba vpoštevati. Realni in trezni politiki Angleži so to že davno spoznali in se temu primerno Rusiji približali. Voditelj fašizma, italijanski ministrski predsednik Mussolini, išče z Rusijo stikov na prav odprti način. Edino Francozi so vzpostavili normalnih odnošajev z Rusijo protivojvo. Ostale države Evrope so z Rusijo več ali manj v kontaktu, toda nekatere med njimi se napram nji še vedno niso jasno orientirale. Med te spadamo tudi mi.

Pred kratkim je prišel v Beograd uradni delegat moskovske republike Korjčkov, ki bi se imel razgovarjati z našo vlado glede vprašanja ruskih beguncev. Ob tej priliki je naše časopisje prineslo vest, da pomeni prihod omenjenega ruskega gospoda iz Moskve v našo prestolico mogoče ugoden predznak za revizijo stališča, ki smo ga od postanka Jugoslavije pa do danes zavzemali napram novi, komunistični Rusiji.

Naši državniki se v novi položaj ruskega naroda še niso užiteli. To dokazuje fakt, da pošiljajo po svetu na mednarodne konference, katerih se udeležuje tudi ruska sovjetska republika, diplomate, o katerih se ve, da so še vedno orientirani v pravcu caristične Rusije. To politiko je treba sedaj brezpogojno revidirati ter jo postaviti na realno podlago.

V Beogradu sedi kot zastopnik Rusije še vedno neki gospod Strandman, preostanek ruskega carizma. Naša vlada ga še vedno drži za polnomočnega predstavnika ruske države. Kakšna ironija! Koga pa more gospod Strandman danes, ko je carizma definitivno konec, zastopati? In vendar mož uživa v beograjskem zunanjem ministrstvu isti ugled, kakor drugi pravovladni zastopniki ostalih evropskih držav.

Ako nismo Rusiji hoteli zaupati, dokler smo dvomili nad možnostjo obstoja svetov, je bilo to popolnoma v redu. Danes pa se je situacija v Rusiji stabilizirala. Sovjetska vlada stoji trdno, ter bo ostala tudi v bodoče. Vplivi notranje konsolidacije se kažejo tudi na polju zunanje politike. Polagoma postaja Rusija zopet faktor, katerega treba vpoštevati z vso resnostjo. To priznava Angleži, Italijani in tudi špekulativni Amerikanci. A mi? Ne pozabljajmo, da je Rusija vedno stala za nami, da nam je pomagala, in da še pride čas, ko bomo njene pomoči potrebni. Prilagoditi se toku časa, ki vedno iznova presnavlja življenje, je naloga in dolžnost vsakega pravega državnika, tudi jugoslovanskega!

Preorijentacija Francije

Pota do sedaj enotne fronte francoske zunanje politike napram Nemčiji gredo menda definitivno narazen. Povod za ločitev je dala londonska konferenca, ki je končala s spoznanjem, da je dosedanja politika zavezništva napram Nemčiji politika zagate. Reparacijski problem je doslej ostal norešen.

Nemčija je v Versaillesu podpisala mirovno pogodbo, ki terja od nje dejansko obnovo porušeni francoskih krajev.

Na račun obnove pa je doslej plačala prav malo in tako zavzema postavka v francoskem budžetu, namenjenem obnovitveni akciji, vedno večje dimenzije pasiv brez kritja. Francosko pričakovanje, da bo Nemčija, ako se jo pritiska z brutalno silo, vendarle izpolnila svoje obveznosti, se je izjalovilo. Nemčija nima namena plačati — to je dejstvo, ki se že danes lahko brez vseh pomislekov zapiše.

Angleži so to že davno uvideli in temu primerno uredili svoje postopanje. Predlagali so znižanje nemške vojne odškodnine. Francozi so menili, da je ta metoda angleške politike metoda privilegiranja Nemcev. Zato so trdovratno vztrajali na svojih zahtevah po absolutni izvedbi določil versailleskega miru.

Londonska konferenca, ki se je, kakor omenjeno, razšla z negativnim uspehom, je končno tudi francoskim nacionalistom pokazala položaj v jasni luči. Pod njenim vplivom se je Francija začela orientirati v realno smer. Poincaré zadnje dni po prihodu z londonske konference namreč dosledno zatrjuje, da Francija

neče uporabljati nobenih nasilnih sredstev ter da zlasti neče raztegniti svoje okupacije nemških pokrajin, da bi s tem prisilila Nemčijo do plačila.

S tem, da se je merodajna francoska javnost na Poincaréjeva usta odrekla uporabi prisilnih mer napram Nemčiji, je njena dosedanja zagrizena politika stopila v popolnoma novo fazo. Poincaré je do danes imel za seboj z malimi izjemami vse francoske politike, ko je zahteval, da se Nemčija kakorkoli prisili, da izvrši svoje obveznosti. Danes govori nasprotno. Trdi namreč, da Francija ne hrepeni po nobeni zasedbi ter da sploh neče uporabiti v zadevi reparacij nobenega brutalnega sredstva. Pojavljajo se celo glasovi, ki trde, da je vsled tega preobrata francoskega mišljenja Poincaréjevo mesto ojmajano ter da stoji njegov kabinet pred padcem. Zaupnici, ki ju je dobil v zadnjih dneh v parlamentu in senatu, pa pomenjata samo kratko odgoditev, ker hočejo počakati na izid januarskega nadaljevanja posvetovalnj zavezniških ministrskih predsednikov.

Kulturni pregled

Mefistofeles

(K uprizoritvi na ljubljanski operi.)

Ena največjih pesnitev svetovne literature je Goethejev „Faust“, ki je že davno duševna last vseh kulturnih narodov. Marsikomu je „Faust“ kakor sv. pismo, saj prinaša duši in duhu najvišjih užitkov ter se vrača vsako vedno znova k „Faustu“. Literatura, slikarstvo, kiparstvo in glasba so, oplojeni po razkošnem bogastvu idej v Goethejevem veeledu, ustvarjali nove umetnine. Tudi Gounodova opera „Faust“ in Boitova opera „Mefistofeles“ sta zajeti iz Goethejeve pesnitve ter živita kot umotvora vedno življenje, krasni po glasbi in dejanju.

Toda Gounodova opera se naslanja le na I. del Goethejevega dela ter je dejanje v prizorih, dogodkih in osebah temeljito, ne zmerom okusno izpremenjeno. Boitova opera ima tri četrtine teksta dobesedno iz Goetheja ter je II. del opere zajet tudi iz II. dela Goethejevega „Fausta“. Dočim se pri Gounodu stava med Bogom in Mefistom ne vrši, se je držal Boito Goethejeve ideje. Le Mefistofeles nastopa po tradiciji starih pravljic in pripovedi, ki so bile vir tudi Goetheju, izpogodka kot siv frater, ne pa kot peskoder.

Faust je v jedru neskončno plemenit mož, ki hrepeni po najvišjem spoznanju in je zato poln nemira in dvomov; hrepenenje po resnici ga zavede na kriva pota. Toda po strašnih izkušnjah se povrne zopet k Bogu. Mefisto je duh zaničanja, zlobe in uničevanja, a le sredstvo Boga; najslabše hoče Mefisto, a doseže baš najboljšo. V obeh operah doživljamo ljubezen Fausta in Marjetice; toda Boitu je to ljubezensko razmerje le epizoda. V II. delu Boitove opere nastopa novo ljubezensko razmerje Fausta in lepe Helene ter gledamo Faustovo blaženo smrt. Ljubezen srednjeveškega duševnega viteza dr. Fausta z grško heroino izraža simbolično, kako se veže moderna kultura z antično, kako se združuje romantika s klasiko. Sad te ljubezni pa je najmodernejša poezija.

Kdor hoče docela uživati Boitovo opero, si prečita Goethejevega „Fausta“. Oba dela. V naslednjem podajamo le kratko vsebino:

Prolog: V nebesih. Mefisto stoji na pečin, ki moli iz zemlje najvišje proti nebu. Predgrga se začenja s pozavnami, ki se oglašajo z vseh strani. Nato se oglašijo tudi nebesčanov s „Pleni sunt coeli...“ Zmuri sledi dobesedno, le krajšano besedilo Goethejevo, prekinjeno s petjem nebesčanov in angelov v latinščini. Stava med obeh je izražena z besedami: „Znal bom Fausta zapeljati, da se kmalu zaplete v mojo mrežo. Kaj staviš z mano?“ — Gospod: „Naj bo!“ — Mefisto: „Dà, večni Oče, za stavo se le bojim. Okusil bo jabolko greha, in

nad Gospodom Bogom bom triumfirala.“ — Po scherzu blaženih dečkov in po zboru nebesčanov, kerubinov in spokornikov, slavečih Marijo Devico, se prolog zaključuje z uvodnimi besedami Goethejevimi.

I. del 1. dejanja. Pred mestnimi vrati na Veliko noč. Ljudstvo hiti na izlete. Začetek po Goetheju, nato zbor strelcev in ljudstva pred krčmo. Siv frater s kapuco preko obraza se plazi med množico. Knez gre mimo, dame, dostojanstveniki in paži se gnetejo; nato prideta Faust in Wagner. Besedilo zopet po Goetheju, a izdatno krajšano. Petje in ples množice. Zvečer se Faust opazuje sivega fratra, kako kroži okoli nju, ter se ga boji. Wagner ne vidi nič izrednega na fratu, ki moli rožni venec in borači. Vendar odideta, a sledi jima frater.

Izpremehba. Soba. Faust sede v naslanjajo, sivi frater se skriva v alkovni. Faust razmišlja (dobesedno po Goetheju, a izpušča stih, tičebo se „kodra“); pojav se sivi frater ter izpremeni v potujočega skolasta. Mefisto se predstavi, da je duh, ki vse zanika, ki le uničuje in čigar element se zove greh. Prekletstvo in smrt. Smeje se, žvižga, lovi, muči in uničuje. Ker končno zmaga vendarle tema nad lučjo ter nastopi za nebo in zemljo konec. A Faust hoče služiti. Faust zahteva pogoje. Mefisto mu jih pove: „Na tem svetu sem jaz tvoj sluga, a na onem svetu boš sluga ti moj!“ — Faust odgovarja: „Življenje onstran pač me ne skrbi. Če prekrbliš mi trenutek le pokoja, kjer duša se mi pomiri, če bo mi mogoče spoznati svet in sebe, če kdaj porečem bežečemu trenutku: „O daj, postoj! Prelep si, potem umrem naj in požre naj me peklo. To mi podari!“ — Mefisto razgrne svoj plašč in obo izgineta.

2. dejanje. Na vrtu. Po Goethejevem „Izprehodu“ in „Martinem vrtu“ Faust šeta z Marjetico, Mefisto z Marta. Faust izroči Marjetici stekleničico; tri kapljice iz nje bodo uspavale mater, da ne bo slišala njunega sestanka v sobi.

Izpremehba. Valpurgina noč. V Harčevem pogorju ponoči 1. maja, ko se čarovnice sbajajo na Blocksbergu. Mefisto vodi Fausta v svoje kraljestvo. Glasovi več, čarovnic, čarovnikov in zlih duhov. Pekleni hrup in vik. Končno prihrumi vsa tolpa pred Mefista in se mu klanja kot kralju ter pleše pred njim. Tu se pojavi Faust. Marjetična glava, kakor mrtva, odsekana od trupla. Besedilo je kratko posneto po Goetheju in prepleteno z Boitovimi vstavki.

3. dejanje. V ječi. Marjetica je rodila otroka in ga utopila; njena mati se ni več zbudila, ko je popila kapljice iz Faustove stekleničice. Obejona je na smrt; odsekajo ji glavo. Blažna je Faust vstopi z Mefistom; hoče rešiti Marjetico, a ona se boji Mefista in hoče krivdo poplačati s svojo smrtjo, samo da si reši

dušo. Vsebinska je posneta po Goetheju, a mestoma krajše in jasneje razložena po Boitu.

II. del 4. dejanja. Klasična Valpurgina noč. Ob Egejskem morju v mesečini. Grška kraljica Helena prepeva s spremeljvalko Pantalido. Začuje klic Faustov. Mefisto privede Fausta. Ples koretid. Faust in Mefisto odideta. Nastopi Helena, ki pripoveduje o strašni propasti Troje. Pride Faust in pove Heleni, da je vedno hrepenel po njej in jo prosi ljubezni. Heleno očarajo rime v Faustovi govorici, rime, ki jih grška poezija ne pozna. Sirene, koretide, Nerej in solisti pojo v prekrasnem zboru o moči ljubezni, ansambl se umakne, a Helena in Faust odideta objeta.

Epilog. V gotski sobi, ki je bila nekdaj Faustova. Faust, napol slep staros, se spominja Marjetice in Helene ter vseh užitkov sveta; toda le v domišljiji se nahaja srečo in teli mir in radosti med narodi kot svoj najvišji ideal. Umira. Mefisto ve, da se bliža hip odločilne borbe z Bogom. Na delo! Špet gre za to, kdo zmaga, li Satan, li nebo. Izkušnja ga na plašču odnese, a zadane glasovi nebesčanov, Faust kliče Boga na pomoč. Mefisto pričara Sirene, a Faust se oklene sv. pisma in moli: „Bog dobrotli! O sveti trenutek, ker lep si tako, ostani in v večnost se preliji!“ — Mefisto besen brizga, iz nebes pada cvetje, Mefisto s bori z rožami in se pogrezne; Faust umre, in zbor angelov naznanja, da je zmagal Bog.

Boito, po materi Slovan, po očetu Italijan, je ustvaril z „Mefistofelom“ grandiozno opero. Ta premiera — že 5. v tekoči sezoni — je bil umetniški dogodek prve vrste.

Dve razstavi v Mariboru.

Maribor, 24. dec.

I.

Pri klubu „Grohar“ gostuje z bohotno opremo Nemec Johannes Hepperger kolektivno v kazinski dvorani. Je to še nemoten, a resen in iskajoč umetnik, ki ima dvojno naravo. Eno za publiko, iz anno dazumal, drugo pa zase in za one, ki slede novim izrazom. Razstavljene slike so znanje, naziranje in čustvovanje časovnih razdobj. Med „Čitaločo ženo“, „Autoportretom“ itd., ki so vereni odsev lesorezov nemških rodbinskih kolektarjev, pa do velikega spoznanja v „Hlapčevanju“, „Glasu iz tujine“ preko ali čez „Južno vreme“, najslabše, najintimnejše delo popoignega strnjenja umetnika z naravo, se je ogromno predečalo v njem. Ali pa je padanje in iskanje poti, ki ji, ako sodim po umetniški vrednosti razstavljenih del, ni daleč.

Naturalistična smer Heppergerja mi ni simpatična. „Požar“ Franzovega mlina je videti kakor naročeno delo; „Portret dr. Scherbauma“ je to gotovo, da je vsaj originalen v tehniki, zlasti v kompoziciji ozadja. Značilno je iskanje originalnih motivov (a tout prix, n. pr. gledališki oder med predstavo št. 53) Villanderčan. V „Italijanu“ je dal duška svoji jezi; naslikal je mrkega in temnega briganta. Zelo ljubi študije z rjavo kredo; v njih prehaja staro v novo, zlasti je nekaj predstudit za večje slike moderne smeri v rjavi kredi. Heppergerja diči precejšnja tehnična dovršenost, mnogo opravljenega dela in resna poglobitev.

V novejših delih ni izrazit ekspresionist. Čuva skrbno tehniko in ne prehaja preko realne možnosti. Idejno in vsebinsko pa pripada mladim. „Hlapčevanje“, ogromna slika sključenega sužnja, je silen izraz svobodnega duha, ki gigantsko razgali simbol od materije, tujca in lastne slabosti zaslužnega naroda. „Glas iz daljine“; nad skalami brni v poplinski bojah glas dečku, kločečemu v sivih, sovražnih skalah. „Pri izviru“ pa deklica, ki st nataka iz vrelca življenja. Za njo sledi „Rožni vrt“.

Portretne študije izdajajo večšo roko. Kar je razstavi še posebej v kras, je izvrsten aranžman. Slike so razstavljene ob starih stenah, notranje in zunanje harmonično; okusno in skrbno se uvažuje vir, velikost in vsebina. To bodi prihodnjim razstavam za vzor.

Jos. Grahl:

Boštjanovo darilo

(Božična humoreska.)

„Jej, jej, Boštjan, kaj bo, kaj bo,“ je tarnala žena Marija.

„Vse še lepo in svetlo, ti draga ženica.“ Boštjan je mel že klobuk na glavi.

„Boštjan, danes ostani vendar doma! Sveti večer bo in veš, da Lojzek komaj pričakuje.“

„I seveda. Saj je šele dve. Točno ob šestih bom doma.“ Je bil že med vrati, ves zadovoljen, celo srečen, da je potolažil ženo in si — no takorekoč — izprosil par uric veselja tam za vodo pri Kalanu.

Boštjan je bil uradnik; deveti činovni razred sta urala njegova čast in pokora. Toda včasih je bil tako lepo, kakor je dejal, harmonično razpoložen, da ne bi zamenjal niti s petim razredom, kjer sedel krivični ljudje, ki nimajo zmisla za človeka.

Boštjan pa je imel mnogo zmisla za božjo kapljico. Vselej se je čutil, da ta sladka pijača tako greni njegovi ženi življenje, kakor da je vino pelin in ne hladki grozd. Parkrat so že predstavili

Boštjana in kaj je zagrešil? Izmed tolikih dni v letu je pozabil dva. In če je pozabil dva, je s tem menda pozabil tudi svoje ure. Gospodje so brezmejno vihali nosove. Boštjan se je izpovedal Kalanu in ko mu je odpustila žena, je odpustil velikodušno tudi tistim hudim gospodom. Par mesecev je potem popravil svoj greh in zdel se je sam sebi tako čist in vesten, da je nekoč celo izustil slabo besedo o svojem predstojniku. Takrat mu je žena izprosil milost. Hujšega ni zagrešil.

Vse to je premišljal, kadar jo je mahal doli h Kalanu. Danes pa je bil Boštjan dobre volje, par dni ne bo treba v urad.

„Zdaj ga pa lahko spet malo polomimo.“ — „Danes ne,“ se je popravil, ampak...“ in že je zavil čez prijazni prag, „kamor bomo našli pot, ki...“ se je smejal sam zase.

Skozi okno je gledal na kupolo farne cerkve in vselej je trdil, da ljubi Kalanovo pribežališče zavoljo tega prekrasnega razgleda, ki mu lije v dušo mistično mehko in mu razodeva stoletja nazaj rojstvo njegovega rodnega mesta. Kako čudovito vstajajo vselej tam okrog kupole večerni mrakovi in pojo

pesem večera nad mestom. Človeku se zdi, da pesem zgame zvonove in se hiše odkrivajo, prevzete od nje. Tam gori nad kupolo pa strme mračna stoletja iznad gozda v mesto in v njihovih očeh odseva vsak večer ognjeni pogled zahajajočega solnca. Boštjan pozablja svojo zaprašenno mizo, v živo življenje ga vodi tajna roka, topla in blagodejna, ter mu odkriva večnost njegovega bitja.

Tako sanja Boštjan sleherni dan o minulih stoletjih in vzbuja mu blage spomine zvon pod razrušenimi gabri. Vsa tista biserna mladost, ki se je z materinskim mlekom napojila domačega mesta, mu boža srce in njemu je vselej tako toplo in dobro.

Tiho klenka večerni zvon, mrakovi se zgoščajo, na belem snegu umira blede svetloba večernih zarij. Skrivnostno pričakovanje drami nocoj pesem, da vsa trepetajoča poje svojo molitev.

„Sveti večer prihaja, zvon ga že čuti,“ premišlja Boštjan in plačuje. Nocoj bo Lojzek odpiral oči, kakor jih je on nekoč in skupaj bosta prižgala lučko pred jasicami. In zavili se bodo vsi trije v snežno tišino. „Oh, kje je toplina božične noči slajša, ko pri nas?“ premišlja Boštjan.

„Hej, glej ga moža!“ njegov prijatelj Anton se prikaže. Dobra duša, ampak samec, prepuščen zlobnim ljudem v oviranje. Kolikokrat sta že skupaj jokala, kajti mož je bil še vselej najzvestejši prijatelj.

Anton potoži, da nima nocoj človeka, komur bi razodel svoje bridke martre. Boštjan pogleda na uro, še pol do šestih, no in če ostane še četrt dalje, tudi ne bo zamere. V tem času pa si lahko vse razodeneta. Velik in silen je njegov prijatelj, piše in riše; le on edini razume in pozna Boštjanovo bol. Prst usode ju je združil nocoj. Tako lahko še nista govorila. Duša ne govori več, le preta se iz studenca v morje, kakor oblaki krozi pod nebom in zopet rosi v izsušena srca. Pa se znova pretaka, lije, ura bije... bije... Boštjan ne čuje več besede, on piše trpljenje in radost, se raztega v stoletja — potaplja v Lojzkovo duščico — se sladko meni z njo in z ženo Marijo.

Kalan ga že pozna. Kadar zaspi, ga dvignejo in mu pokažejo komaj lahno mežikaje pot.

Snežena je zunaj zemlja, mrzla, dobrodejna za vroča srca. Boštjan se zdrzne. Jojmine, kako malo je nocoj ljudi na cesti! Gleda, gleda in strašna

bolest para dušo. Lojzek že spi, žena bedi tam doma, on pa je preslišal od šeste ure do polnoči. Trudne ga komaj nosijo težke noge, spodtika se po snegu, glava kloni na prsi in prosi molče odpuščanja ves svet. Pod črnimi kostanji se ustavi korak, izza drevesa je stopil k njemu nekdo, vse svetel in dober, kakršnega še ni srečal med ljudmi.

„Ti si Jezus!“ šepeta Boštjan. „Veruj, Boštjan, dobro in svetlo bo se tvoje življenje,“ dihanje in izgine Neznavec.

Boštjan se zdrzne, plane in dirja. Ko bi svet vedel, kako svetlo je v nje govori duši!

Plove, plove proti kavarni. Sede sam zase, naroči pismo in papir. Pol ure drvi roka po papirju.

Tiho, neslišno odpira doma vrata. Pa sobi vonj kadila — ugasle sveče se mu napovedujejo. Tam na postelji leži sinko, pomaranča ne žari tako prijazno, kot njegov obrazek. Žena ga gleda in gleda. On pristopi molče in ji ponudi pismo. Čudno, ni jezna, le nekam otožno ga vzame v roke. — Štjan čaka.

„Svoji ženi na sveti večer! Vse polodne sem premišljal, kaj naj bi ti pri nesel božiček. Gledal sem čudovotno stavbo naše farne cerkve in verjemi mi

Iz kazine te privede pot v malo dvorano Narodnega doma. Tam si je nalepil na karton svoje podobice reven ruski begunec grof Baljmen, ki ga klub „Grohhar“ ni spoznal za vrednega, da bi smel razstaviti pri njem. Mož nima umetniških kvalit, a nudi čedne reprodukcije (kot na obrtni razstavi Groharjev neke planinske podobice), in z ljubeznijo naslikane naše primorske kraje. Občinstva pride malo vanj; in vendar baš tu najde za zmerne cene nadomestilo za neverjeten tiskani šund, ki visi po stanovanjih uglednih in bogatih someščanov.

H koncu pa nekaj načelnega. Da sprejme klub „Grohhar“ gosta Nemca, je v redu. Ob tujem bomo spoznali domače. Manj je v redu, da klub „Grohhar“ zavrača Rusa; odbralo bi se nekaj in izločilo. Tudi vsi Groharji niso prvovrstni umetniki. Najmanj pa je v redu dejstvo, da objavlja „Grohhar“ poleg slovenskih za goste nemške, in to celo gotične lepake! Javnost se začudeno vpraša po narodnem ponosu: „Grohhar“ in jaz se bojim, da zapravi ta lahkoverno velik del svojih simpatij.

Dr. Makso Šnuderl.

„Slovenska moderna umetnost“

(Prva izdaja: Silkarstvo. Reprodukcijske izvirne M. Jaffé na Dunaju. Uvod napisal dr. Izidor Cankar. Izdala Narodna galerija v Ljubljani, 1922. Cena za člane društva broširani izdaji 20 Din, vezani 26 Din; za nečlane 30 Din, oziroma 36 Din.)

Če bo mogla Narodna galerija izvesti svoj program, to se pravi, če bo gmetno slo, bo izdala še celo vrsto publikacij o naši domači umetnosti, predvsem se že pripravlja izdaja reprodukcij del naše stare umetnosti, dalje izdaji o kiparstvu in o grafiki.

„Slovenska moderna umetnost“ vsebuje poleg dr. Cankarjevega uvoda 27 svetlotisnih reprodukcij slik Janeza in Jurija Šubice, Ažbete, Petkovske, Vesela, Kobilce, Sternena, Jakopiča, Groharja, Jame, Klemenčiča, Kosa, Tratnika, Franketa, Henrike in Saše Santla, Vavpotiča ter Zmitka.

Ti umetniki pripadajo večinoma dobi slovenskega impresionizma; nekateri pa, kakor oha Šubica in Petkovšek, ter deloma Franke, pa so kot realisti zato zastopani v izdaji z naslovom „Moderna umetnost“, ker se ta prav za prav ni pričela, kakor mi mislimo, z impresionizmom, ampak že poprej, kakor to dokazuje prof. Cankar v uvodu. Točnega prehoda od poznega realizma v impresionizem ni: realisti Šubice, Petkovšek in Ažbe so že občutili nujnost po rešitvi problema luči, ki je glavni problem impresionizma. Zanimivo je to zasledovati na reprodukcijah izdaje: realisti Jurij Šubice na prtu na sliki II. že uporablja one krepke, široke poteze, ki dajo barvno živost predmeta brez točnih linearnih mej, še dalje gre Janez Šubice v sliki III. (Ljubimca); tu determinira pojav obraza že s par barvnimi lisami itd., Franke se je že preselil v „plein air“, Ažbe že čuti znak v sobi! Kobilce zastopata „Bravjeva“, ki je nastala za časa študij v Parizu, pa očituje deloma še vpliv monakovske poznorealistične Erditove šole, vsaj v barvi, in „Starec“, ki je delo iz zrelejše dobe. Iz približno istega časa latirajo tri slike Ferda Vesela. Potem nastopi krog Grohar, Jakopič, Jama, Sternena, ki je dovedel slovenski impresionizem do viška. Med najlepša dela našega impresionizma spadata Groharjevi sliki „Pomlad“ in „Snopci“, ti zadnji že nosijo znake poznega, povsem dozorelega stilskega stremjenja. Jakopič je v zbirki zastopan z znano „Jesenjo“, močnim krajinskim kosom, ki pa avtorja ne kaže v luči, v kakršni ga poznamo lani, namreč kot glasbenika v barvah. „Zeleni pašolani“ to njegovo fazo dobro ponazorja. Jama, ta tihi pesnik Boga, katerega odsev vidi v naravi, je zastopan z „Vrbami“, katere zavija zračna meglica v emotno razpoložen lirichen ton, Sternena ima v zbirki znano aktno študijo „Pri čaletu“ in študijo pri svečilkini luči „Deklica s knjigo“. Vavpotičeva „V gozdu“ je posrečeno delo slikarja iz zadnjih let; Santlov „Pazin“ je prijetna slička s prav dobro zadetimi občutjem. Klemenčič, Zmitka in Henrika Santel so tudi zastopani s po eno sliko. Prehod k „izrazni“ umetnosti tvorita iz impresionizma deloma izhajajoča Tratnik (Zlatolaska), ki je v prvi vrsti kolorist, in Gojmir Anton Kos, ki je v „Portretu filozofa“ že uporabil simbolično ozadje.

Reprodukcije so jako točno posrečene, teko da dajo prav dober enobarven nadomestek za vsebarvno sliko originala. Izvršene so na fin papir, kar je omogočilo večjo skalo medtonov in nians med svetlobo in senco.

Zbirka „Slovenska moderna umetnost“ prav dobro karakterizira dobo, ilustrira hotenje umetniške generacije dobe impresionizma na Slovenskem.

Album je tudi prva moderno zasnovana izdaja te vrste pri nas. Kakor šume, je občinstvo pridno aeglo po njem, ker je poceni in ker se dajo posamezne slike uporabiti tudi kot stenske slike. Zelimo Narodni galeriji, da bi mogla čim uspešneje realizirati misel nadaljnjih umetniških izdaj take vrste.

„Mladika“

Družba sv. Mohorja na Prevaljah nam je poslala okrožnico, v kateri naznanja, da je potreba po družinskem listu vseh Slovencev več kot prečeta. Zato je naumila, da prevzame v svojo upravo mesečnik „Mladika“, ki je doslej izhajal v Gorici. Iz „Mladike“ naj bi se razvil družinski list, kakor jih imajo vsi izobraženi narodi v obliči. Da se to izvede, je Mohorjeva družba kot izdajateljica „Mladike“ ustanovila dve uredništvu, enega v Gorici, drugega v Ljubljani. Ti dve uredništvu hoče baje skrbeti za to, da bo „Mladika“ nepolitični list ter da bo urejevana tako, da ga bo lahko umela in brez spotike brala naša mladina, da pa bosta tudi mož in žena dobila v njem zabave in pouka.

„Mladika“ bo razdeljena na 5 oddelkov. Prvi oddenek bo posvečen leposlovju. Drugi popelje ljudi po okrogli zemlji. V tretjem bosta našla svoje polje gospodar in gospodinja. Četrta rubrika bo prinašala razgled po novih knjigah, a peti oddenek bo posvečen zabavi.

„Mladika“ bo stala na leto 70 Din, to je 10 Din več, kakor je leta 1922. veljal „Ljubljanski zvon“.

Soareja Zikovec. V četrtek zvečer je priredil kvartet Zilka v stanovanju skladatelja dr. Lajovica v Ljubljani soarejo. Izvajal je Novakov kvartet v G-duru, s katerim je tako uspešno propagiral slovensko glasbo v inozemstvu. Hindemithov kvartet v C-duru op. 16 ter Dvojakovega v Es-duru in Smetanovega v E-molu. Najboljši vtis je napravil Hindemithov kvartet, ki je v izrazito sodobni formi velikih evropskih centrov nemške moderne smeri izrazil v treh stavkih menda vse, kar je mogoče izraziti geniju v ekstazi ustvarjanja. Žal, da smo jo čuli le enkrat, ker prvič je mogoče skladbo samo doživljati, ne pa tudi podrobneje študirati. Zasluza Zikovec je, da je bil vsaj ovek krog glasbenikov in ljubiteljev glasbe to umetnost, ki je učinkovala kakor elektrizirajoče razodetje tudi na glasbenike, ki gotovo nimajo veliko prilike v sedanjih razmerah študirati umetnosti naprednejših umetnostnih središč. Zikovič bi jo bil vrlu radi igrali javno v Ljubljani, toda reklo se jim je, da je v Ljubljani to sezono toliko koncertov, da... in tako je naša publika ob prvovrsten užitek... Po novem letu ponese Zikovič ta kvartet v Ameriko.

„Slovensko društvo umetnosti in kulture“ v Varšavi. Dne 8. decembra se je v Varšavi osnovalo društvo pod tem imenom. Skupščine so se poleg številnih zastopnikov poljskega znanstvenega, literarnega in umetniškega sveta udeležili odlični reprezentanti drugih slovanskih narodov, tako zveni češki Slovan in polonofil Adolf Czerny, jugoslovanski poslanik Simić, Čeha profesor Bramberger in ministrski svetnik Cap, ki se kot zastopnika češkoslovaške vlade mudita v Varšavi, Fiedorov itd. V provizorni

odbor so bili voljeni: Marjan Dfenst-Dombrova, A. B. Dostal (Čeh), Dimitrij Filozofov (Rus), Ksaver Glinka, Feliks Gvičdz, Holčvok, Radoslav Krajevski, prof. Adam Krynski, Juri Kurnatovski, Vlastimil Mareš (Jugoslovani), Vanda Mleor-Rutkowska, I. Sirka (Slovaki), dr. Bogomil Wydra (Čeh), Pavel Zajcov (Ukrajinec). Prof. Černy je bil izvoljen za častnega člana. Svrha društva je, slovanske narode bližati v umetnosti in kulturi. Istodobno, dne 9. decembra, se je v Zagrebu konstituiralo Poljeko-jugoslovansko društvo.

Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani, po svojem ustroju enakovredno s filološko-historičnim in filozofskim razredom akademij znanosti, je nedavno imelo svoj redni letni občni zbor. V svojem prvem letu je društvo osredotočilo svoje delo predvsem na pridobitev sredstev za izdajo znanstvenih publikacij. V to svrhu se je obrnilo na državne in pokrajinske oblasti in na domače denarne zavode. Ministrstvo prosvete je doslej iz bučjetarnih razlogov ponovno odklonilo kako podporo; dana pa je nada, da bo to v prihodnjem proračunskem letu mogoče. Z obžalovanjem je konstatirali, da se domači denarni zavodi, nekateri celo vključ osebni intervenciji in dani obljubi, niso odzvali; edino izjemo dela Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice, ki je kot svoj prvi prispevek naklonila društvu 1000 K. Pač pa je pokrajinska uprava za Slovenijo po pokrajinskem namestniku gospodu ministru Ivanu Hribarju, ki je pravilno ocenil potrebno in idealno nalogo društva, darovala znesek 100.000 K, oddelek za prosveto in vero pa je za početek poslovnega obratovanja naklonil društvu 6000 K. V zahvalo za naklonenost je društveni občini zbor imenoval gospoda ministra Ivana Hribarja za svojega častnega člana. Drugi, ki je uvidel potrebo takega društva in prihitel delu za občo in narodno kulturo na pomoč, je gospod knezoškof Anton Bonaventura Jeglič, ki je daroval vsoto 10.000 K. Tako je omogočen začetek izdajanja znanstvenih publikacij in bo društvo v prihodnjih mesecih izdalo svoj prvi zbornik, ki bo na 15 tiskovnih polah prinesel okoli deset prispevkov iz jezikoslovja, literarne in domače zgodovine ter filozofije. Požrtvovalec delo je storila tudi „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani, ki je naročila preko 250 posebnih diaktičnih črk za lingvistične razprave, ki jih bo odslej tudi v Ljubljani možno tiskati.

„Pesmarica Glasbene Matice“. V proslavo 50letnice Glasbene Matice v Ljubljani izda odbor Glasbene Matice svojo že več let tako težko pogrešano „Pesmarico Glasbene Matice“ v novi popravljene izdaji. Pesmarica je odtiskana v isti obliki, kakor je bila I. izdaja iz leta 1897, samo s to razliko, da je obdržanih v novi izdaji le polovico starih zborov, to je približno 120 tiskanih strani, dočim je za 180 tiskanih strani novih zborov vzeti iz najnovejše slovenske glasbene literature. Pesmarico je na novo uredil Matej Hubad in izide sredi januarja leta 1923. Pesmarica se lahko naroča takoj in sicer stane v prednaročbi okoli 40 dinarjev dočim se bo cena pozneje, ko pride na književni trg, nekoliko zvišala. Odbor Glasbene Matice prosi vse zasebnike, kakor tudi pevka društva, ki se zanimajo za to pesmarico, da naroče isto takoj potom dopisnice pri Glasbni Matiči, odnosno v Matični knjižarni v Ljubljani, Kongresni trg 9.

„Kraljevič Marko“ je naslov mladinski knjižice, ki jo je ravnokar izdala „Družba sv. Cirila in Metoda“. Uredil jo je Kompoljaki. Knjižica ima bogato vsebino ter je spisana v domoljubnem zmislu in vsled tega jako priporočljiva naši mladini. Poleg tega vsebuje na koncu tudi koledarček za leto 1923. Starši, obdarujte svojo dečo za božič z knjižico „Kraljevič Marko“! Stane 5 Din in se naroča pri „Družbi sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani.

Letošnje knjige Srbske književne zadruge izidejo še tekom tega meseca. Po številu jih bo 6, kot izredno izdanje pa izide še en zabavnik.

E. Adamčič: 10 moških in mešanih zborov. Za Božič je izšla krasna glasbena edicija: „10 moških in mešanih zborov E. Adamčiča“ na narodna besedila iz Streklejeve zbirke. Naša društva vedno tarnajo, da jim manjka melodij, pevnih in netežkih zborov. — Zbori po deželi dostikrat na razpolago s prvovrstnim in izvežbanim glasovnim materijalom, zato bodo teh Adamčičevih moških in mešanih zborov zelo veselili. Vsaka izmed ljubkih pesmic je posrečen glasbeni domiselek, kratke so kakor igrice, pa vemo, da naši zbori ne bodo poprej nehali, dokler ne bodo znali vseh deset, težke itak niso, pa so vendarle lepo barvovite in moderne. Zbirko krasni zelo posrečena naslova slika akad. slikarja M. Gasparija. Ta edicija je pač najlepše darilo za božič za ljubitelje glasbe, za naše pevce in pevke.

Zbirko je založila in izdala „Zvezna knjigarna“, ki sprejema in razpošilja izdajo. Cena 10 Din. Dobi se po vseh knjižarnah.

Kriza novosadskega gledališča. Novosadsko gledališče, ki se nahaja v državnih rokah, je v resni krizi. Predstave stanejo dnevno 30 do 40.000 Din, dohodki pa ne dosežejo niti polovice, ker mestna občina neče izplačati dovoljene subvencije. Ni izključeno, da bo gledališče zaprto.

Italijanski futurist na praškem odru. Mestno gledališče v Pragi priredi v kratkem predstavo Marinettijeve futuristične drame „Bodneči ogenj“. — Še pred to inscenacijo se uprizori Ibsenov „Branda“, po Marinettiju pa Björnsonov „Kralj“.

Gospodarska vprašanja

Nove izvozne carine na svinje

Po skoro dvomesečnem proučevanju se je vprašanje izvoznih carin na svinje vendarle končno rešilo. Ministrski svet je o tem odločeval na seji od 23. t. m. in je v svojem odloku z istega dne določil nastopne carine:

Na žive svinje žez 70 kg teže 600 dinarjev po komadu ali 450 dinarjev od 100 kg. Žive svinje do 70 kg žive teže se ne smejo izvažati.

Na zaklane svinje se plača 400 dinarjev od 100 kg, na sveže in nasoljene svinjsko meso 150 dinarjev od 100 kg, na svinjsko mast in slanino 600 dinarjev od 100 kg, na gosjo mast 2500 dinarjev od 100 kg in na mesne izdelke 150 dinarjev od 100 kg. Srca, pljuča, ledvice in jetra se carinijo kot sveže meso.

S temi izvoznimi carinami je naša izvozna politika krenila na novo pot. Predvsem ugotavljamo, da so se interesi domačih konzumentov popolnoma prezrli, oziroma da so se njihovi interesi žrtvovali interesom izvoznih trgovcev. Da bodo relativno malenkostne carine na žive svinje pospešile v največji meri njihov izvoz in s tem neugodno vplivale na cene na domačih tržiščih, nam bo nedvomno pokazala najbližja bodočnost.

Najglavnejša pomanjkljivost novih carin pa leži v tem, da se je z njimi definitivno onemogočil obrat v naših industrijskih klavnicah in tovarnah za predelavo mesa. Ne glede na to, da je s prenikajočimi carinami v preveliki meri favoriziran izvoz živih svinj, ne stojijo izvozne carine na zaklane svinje in na meso ter mesne proizvode v pravilni relaciji napram carinam na žive. Vzemimo samo en primer: Na živo svinjo od 240 kg žive teže se plača 600 dinarjev carine, če se carini po komadu. Taka svinja bi v zaklanem stanju tehtala 200 kg (okrog 40 kg je odpadkov pri klanju) in bi plačala 400 dinarjev od 100 kg 800 dinarjev. Isti je slučaj, če se vzame carina na žive svinje po težini (od 100 kg). Žive svinje plačajo 450 dinarjev od 100 kg, zaklane pa 400 dinarjev. Klavnicam se torej daje samo 50 par od 1 kg. Za stroške klanja absolutno ne odgovarja faktilnim stroškom, ki so z ozirom na obsežne tehnične instalacije, režijo itd. najmanj 2 dinarja po kg. Razumljivo je torej, da bodo klavnice svoje obrate ustale in prele med izvozne živih svinj. Da bo na ta način trpela produkcija masti, ki se bo izvozila z živimi svinjami, je jasno in že vnaprej lahko ugotovimo, da bodo cene masti in to celo v sezoni produkcije — znatno poskočile.

Še slabša je situacija za industrijo predelave mesa (salame, šunke itd.). S favoriziranjem izvoza živih svinj se jim otežkočuje nabava potrebnih sirovin, a vrhu tega bremena se jim nalaga še izvozna carina na salame in ostale izdelke, kar nam je popolnoma nerazumljivo. Ne razumemo, zakaj se ni znižala izvozna carina na gosjo mast, ki je še vnaprej ostala prohibitivna. Zdi se nam, da je hotela vlada zaščititi samo bogatejše konzumentske kroge in pa židovske konzumente.

mente, ki ponajveč uživajo ta luksuzni predmet.

Edina dobra stran novih carin je ta, da se je — nasprotno dosedanjim politikam — prohibiral izvoz živih svinj do 70 kg žive teže, ki jih rabimo za daljši vršačaj, oziroma za rejo težjih svinj.

Pozdraviti je dalje odredbo, da se žive svinje lahko carinijo tudi po težini, ker se na ta način da tudi možnost izvozu mesnatih svinj, ki niso sposobne za rejo debelih mastnih svinj, temveč služijo kot prvovrstna sirovina za izdelovanje šunk, klobas in podobnega. Seveda to odredbo pozdravljamo samo pogojno, to je če se z nižjimi postavkami za zaklane svinje in na meso, oziroma mesne izdelke omogoči predelavane takega blaga tudi v domačih podjetjih.

Nove carine nam jasno dokazujejo, da tudi od homogene vlade, ki bi vendar morala imeti vsaj približno enake interese, nimamo pričakovati v tem pogledu kaj dobrega. Politika večnega laviranja in „čutanja“ v izvojni politiki se pojavlja v pogresivnem obsegu, dinar vedno bolj pada, draginja narašča in nezaupljivost inozemskega trgovskega sveta zavzema že nevaren obseg.

Quousque tandem...

Češkoslovaška zunanja trgovina

Po podatkih češkoslovaškega statističnega urada je znašal celokupni izvoz za prvih 10 mesecev t.l.:

	1922	1921
v kvintalah . .	78,496.109	80,903.209
v komadih . .	3,646.444	3,383.257
V prvih desetih mesecih t. l. se je izvozilo (v oklepajih izvozne številke za isto dobo 1921.) v kvintalah: sladkorja 2,169.250 (3,495.667), žita in mlevskih produktov 1,582.407 (233.642), sadja, sočiva itd. 849.012 (540.393), živine (komadov) 11,128 (34.497), goriva 60,040.771 (64 milijonov 726.358), mineralij 6,069.815 (4,936.351), bombažnega blaga 387.053 (267.504), lanu, konoplje, jute itd. 81.796 (60.160), volnenega blaga 146.351 (97.422), svile 3192 (4457), konfekcije (komadov) 3,631.759 (3,343.709), papirja 799.922 (586.379), kož in usnja 45.311 (48.370), stekla 1,050.123 (1 milijon 041.669), železa 1,514.558 (1,604.561), strojev 253.143 (383.378), električnih aparatov itd. 7625 (14.787), vozil v stotih 5178 (22.361), v komadih 364 (4650), kemikalij 478.503 (513.467).		

Po teži je torej v primeri z isto dobo 1921 celokupni izvoz nazadovale. Najmočnejše je nazadovale izvoz kuriva, sladkorja, strojev, vozil, kemikalij, železa, živine, električnih aparatov itd. Zanimiv pa je znaten napredek izvoza žita in mlevskih izdelkov ter sadja in sočiva. Znatno je napredovale tudi izvoz tekstilij in papirja. Celokupni uvoz je znašal v prvih 10 mesecih:

	1922	1921
v kvintalah . .	26,890.604	33,377.617
v komadih . .	645.381	264.506

Številke za uvoz v prvih 10 mesecih t. l. (v oklepajih številke za isto dobo 1.1921.) v kvintalah: žito in mlevski produkti 3,486.750 (6,812.223), sočiva, sadje itd. 1,265.031 (703.229), živina (komadi) 297.890 (11.533), mast 488.676 (338.341), pičja 187.828 (262.079), kurivo 5,965.326 (9,659.372), mineralna olja itd. 783.606

lam po belih stenah so vstajala pred menoj stoletja mojega življenja, kajti vsi ti davni časi so moja last, moje življenje. In šel sem nazaj v svojih spominih in sem spoznal, da je toliko življenja med temi zidovi, da ga ni še objela človeška duša; le moja se je ponizno približala in poslušala te zgodbe davnih dni. Verjemi mi, tisti hip mi je bilo naše življenje več kot darovi, ki bi si jih nocoj razdelili. Zato sem sklenil, da pripeljem samo sebe nazaj v tvoje naročje. Vedel sem, da te bolj ne morem razveseliti. Ti ne bi mogla verjeti, to dobro vem, če bi se ne zgodilo nekaj čudnega. Pod kostanji me je srečal On, ki se je na nocojšni večer rodil. Stopil je k meni, me objel in dihlil: „Vse bo še dobro, Boštjan.“ Res je, nocoj se je zgodil čudež z menoj. Zdaj vem, kam drži moja pot. Le zate je usmerjena in za najinega sinčka, edinčka in vse bo izpolnjeno, kar sem ti obetal tolikrat. On sam me je poljubil, blagoslovil. Svetloba, da žare nebesa v meni, polni mojo ubogo dušo. Vsi grehi so skopneli v tem nebeškem žaru, preroben in očiščen se vračam k tebi in od mene lije sama, velika ljubezen, ki bo vama olajšala življenje. Zdaj prične novo življenje, rodil sem se znova nocoj in ka-

kor poje zvon izpod kupole Odrešeniku, pripeva tudi meni. Ne bodi žalostna, ampak sprejmi z veseljem očiščenega Rojstvo. Tvoj Boštjan.“

Ko je prebrala, se je trudno nasmehnila: „Ti, moj ubogi Boštjan!“

Boštjan pa je krilil z rokami, skočil k oknu in odprl na stečaj. „Daj, odpri mi, ali čuješ pesem rojstva?“

Nato je utrujen legel in zaspal. Zena je zaprla okno in preden je zaspala, je poljubila dete ter z žalostnim nasmehom pogledala moža: „Boštjan, ti praznuješ rojstvo, jaz pa jemljem že tvoj križ na svoja ramena.“

Anarhija v umetnosti

Ustvarjajočemu umetniku ne glede na obliko, v kateri se izraža njegova individualnost, je umetnost neposredno funkcija duševnega jaza (das seelische tätige Ich), utrip življenja — vseobjemajočega, večnega in praprivotnega življenja; estetiku in navadnemu „konzumentu“ je objekt, ki več ali manj intenzivno vpliva na njegovo subjektivno, čustveno doživljanje. Duša — to je vse, kar je zavesti bistvenega, prvotnega, to je zavest jastva, intuicija in podzavestna resničnost. Duša ni intelekt, ni logika; duša je ustvarjajoči izraz življenja. Umetnost je

po svojem bistvu izven zakonov človeškega mišljenja; priznava jih le v toliko, v kolikor potrebuje za svoje izražanje, za oblikovanje svojih samoniklih dejstev primerne oblike. V umetnosti je človek najbližje večni prasil, iz katere izvira: jo vsi pojavi in izhajajo vsa dogajanja; v mišljenju, v svojem umsko-logičnem sklepanju je najdalje od nje. Človek pa je dualistično bitje, ki zaznava življenje s čustvi in z umom, zato si ne moremo misliti umetniškega dogajanja in doživljanja brez organične zveze z mišljenjem. Goethe je opazil, da se umetnost tembolj oddaljuje od razuma, čim manj se ozira na formo in je postavil pravilo: Ni lepote brez oblike. Eksperimentalna psihologija potrjuje znova to staro resnico. Prelom z obliko, ki je logično, intelektualno ogrožje umetniških emocij, posoda, v katero ustvarjajoči genij umetnosti zalame nekaj te elementarne snovi, pomeni pot v anarhijo. Edinole mišljenje daje čustvom in čutom določeno smer, jim postavlja zakone in norme.

Vedno so bili umetniki, pri katerih je prevladovala ena ali druga stran tega dualizma. Leonardo da Vinci je videl v umetnosti matematiko; o Rafaelu pa je nekdaj zapisal, da je slikal „brez misli“. Spomnimo se, da Flaubert z grčevitim naporom ni pisal, marveč zidal svoja dela. Vsak stavek mu je bil kamen s točno odmerjeno obliko in težo. Baudelaire je videl v formalno dovršenem verzju najbolj potencirani izraz pesniškega občutka, metode, ki se nam v dobi versibilizma dozdeva zastarela in nepotrebnost. Moderna umetnost je dala slovo obliki in je veselo zajadrala v anarhijo. Danes se nahajamo v dobi, ko so njeni zaleti prekoračili višek. Ta anarhičnost nikakor ni znamenje oslabilnega estetskega čuta, oslabiljenja umetnosti, marveč je le kriza oblike. Vse današnje tako zvane anarhične struje od ekspresionizma do taktilizma dokazujejo, da je umetnostni čut jači kot je bil kdaj prej, da pa se bori za svoj zunanji izraz, za svojo intelektualno formo. Dobe, ko je bila človeška družba enostavnejša in mirnejša v svojem intelektualnem (kulturnem) življenju, so bile dobe mirne umetnostne forme in zdravega, normalnega tradicionalizma. Periklejeve Atene so podale sintezo dotedanjega umetnostnega iskanja in intelektualnega razvoja; srednji vek s svojim enotnim svetovnim nazorom je dal sintezo-umetnosti in katoliškega racionalizma. V današnji dobi se je intelektualno življenje temeljito izpremenilo. Napredek prirodnih znanosti in tehnike je ustvaril novo dinamiko mišljenja in čustvovanja. Človeški um je spoznal nove stvari; celo barvna skala se je razširila. V 15. stoletju se niso razločevali vijoličaste barve, kakor je danes ne razlikuje mno-

preprosti človek, ki so mu vijolice moderne. Repotanje strojev, dim lokomotiv, svetloba elektrike in drugi sadovi moderne industrije so ustvarili tudi novo estetiko. Človeško mišljenje je zrevolucionizirano. Radost in uživanje sta dobila nove oblike. Z bolestanjem bojem, s trganjem in uničevanjem dosedanjih vrednot, z večkrat krutim teptanjem vsega tradicionalno lepega in svetlega se skuša preriti skozi valove novih razmer večno iskajoči in ustvarjajoči človek.

Tej revoluciji v mišljenju in čustvovanju je morala nujno slediti revolucija v umetnosti, ki jo je izvedla baš današnja doba. Impresionisti, da, celo dekadenti so se priznavali tradicije in skušali razviti stare oblike do najkrajnjih koncev. Še pred njimi je naturalizem izdal normo: posnemaj prirodo! Vse to je bilo nezadostno, ker je ni bilo sile, ki bi mogla preprečiti propadanje formalistične umetnosti, ali kakor pravi A. Loos, dekadenco ornamentike.

Vsi novi pojavi v sodobni filozofiji, umetnosti, v kulturnem življenju so izraz tega razkroja, ki se suče med tradicijo, nedežno dosedanje zaklade mišljenja in čustvovanja, ter med anarhijo, ki brezobzirno odklanja vse dosedanje metode in prepušča bodočnost osvobojenim silam duše in intelekta. Že pred vojno so se oglašali protesti zoper „zastarelo“ umetnost, ki so iz nje razinile do kla-

(848.380), bombaž 724.006 (753.193), volna 233.091 (224.754), železo in železni predmeti 2.105.458 (1.167.155), stroji 211.807 (193.457), sol 1.840.240 (895 tisoč 704), kemikalije 1.314.402 (1.468.645).

Tudi uvoz se je po teži znatno znižal. Predvsem se je znižal uvoz žita in mlevskih izdelkov ter kuriva. Zelo se je povečal uvoz živine. Dalje se je povečal v večji meri uvoz sočiva in sadja, železa in železnih predmetov ter soli.

V mesecu oktobru samem kaže izvoz v razne države nastopne številke:

	1922	1921
	v milijonih centov	
Nemčija	2-40	3-30
Avstrija	2-04	2-10
Madžarska	0-40	1-00
	v tisočih centov	
Poljska	145	218
Francija	143	125
Švica	120	31
Anglija	66	117
Nizozemska	54	72
Italija	44	88
Jugoslavija	36	108
Rumunija	22	94

Iz teh števil je razvidno, da je v oktobru izvoz nazadoval v vse države razen v Francijo in Švico. Nas bo zanimalo predvsem, da je izvoz v našo državo padel od 108.000 na 36.000 metrskih stotov. Nadalje bo zanimalo nas kot agrarno državo, da je češkoslovaški uvoz žita in mlevskih izdelkov v prvih 10 mesecih t.l. znatno padel, a uvoz živine, sadja, sočiva in masti narasel. Nazadovanje uvoza žita in mlevskih izdelkov je zanimivo zaradi tega, ker Češkoslovaška letos ni imela dobre letine.

DOBAVE, PRODAJE IN ODDAJE.

Dobava opreme za motorno, mehanično in mizarstvo delavnice. Pri Odelenju za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 8. januarja 1923. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave opreme za motorno, mehanično in mizarstvo delavnice z montažo za rečno hidroavionsko postajo v Novem Sadu. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava fižola in masti. Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani je naznanila trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da potrebuje 10.000 kg fižola in 5000 kg čiste svinjske masti. Ponudbe se sprejemajo vsak dan do konca tega leta v intendanci Dravske divizijske oblasti v Ljubljani.

Dobava košar za oglje. Pri ravnanju državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 12. januarja 1923. ob 11. uri dopoldne ponovna licitacija glede dobave 800 košar za oglje. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Prodaja starih vreč (krp). V intendantskem skladišču Savske divizijske oblasti v Zagrebu, Savska cesta 4, se bo vršila dne 10. januarja 1923. javna licitacija krp od vreč. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava gasilskega materiala. V pisarni Intendantskega oddelka Odelenja za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 10. januarja 1923. ob 11. uri dopoldne ofertalna licitacija za dobavo gasilskega materiala (raznih cevi itd.). Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Dobava papirja. Pri Upravi državnih monopolov v Beogradu se bo vršila dne 12. januarja 1923. ob 10. uri dopoldne ofertalna licitacija glede dobave papirja. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Oddaja zgradbe mostu preko Drine. Pri ravnanstvu državnih železnic v Sarajevu se bo vršila dne 12. januarja 1923. ob 10. uri dopoldne licitacija glede oddaje zgradbe mostu preko Drine pri Mededi na progi Sarajevo—Uvac. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

Direkcija državnega posestva v Belju ima na prodaj sledeča semena: 15 vagonov mohara, 5 vagonov prosa in 5 vagonov grašice, zimsko — vse letošnji pridelok. Interesenti naj pošljejo ponudbe z označbo cene po qu, ki bi jo plačali za pojedina semena, postavljena franco železniška postaja Veli Manastir (Palmontor), na oddelku za kmetijstvo v Ljubljani do 12. januarja 1923. Vsak naročnik

sielzma prebajali v negacijo same umetnosti. Koga ne dolgočasijo neštete varijante večno iste, do skrajnosti nadležne pesmi o ženi in ljubezni; kdo se ni naveličal danes že monotonega in brezizraznega žvčkanja verzov o luni, o rožah in zopet o — žensh? Sicer je človeška družba — pravi Loos — razdeljena v različne kulturne sloje, pa še vedno žive ljudje, ki pišejo in čitajo tako kot so pisali in čitali v 16. stoletju, kakor imamo v sosedstvu ljudi, ki žive življenje barbarov časa — toda umetnost mora biti v vseh dobah izraz novega, doselej neznanega, iskanega. Današnja doba tedaj je za tako umetnostjo, ki bi se izražala v njenem tempu, bila v skladu z njeno revolucionarnostjo. V tem smislu se je glasil tudi futuristični manifest, ki je izšel leta 1909. in je pomenil vojno napoved vsemu, kar je v umetnosti in v življenju tradicionalnega. Futurizem, ki je nastal pod vplivom francoske umetnosti, je v splošnem ostal omejen na Italijo in nosi vse črte italijanskega temperamenta in pretirane italijanske imaginacije, vendar pa je bil prvi odločen in načelen korak v anarhijo, prvo priznanje, da je razkroj dosežanih vrednot pot k odrešenju.

Če se trdi, da je anarhijo v umetnosti razvala svetovna vojna, tedaj je to v toliko res, v kolikor je vojna nastajala in rasla med svojimi zunanjimi izbru-

semena je obvezan, da seme, ako se dobično naročilo akceptira, sprejme ter plača za to pogojeno ceno z eventualnimi ostalimi stroški vred.

Prodaja železnih odpadkov. V pisarni inženjerskega skladišča Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, na Kodeljevski, vršila se bode na dan 5. januarja 1923. ob 9. uri dopoldne javna ustmena dražba za prodajo približno 4000 kg železnih odpadkov. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

DROBNE VESTI.

— Vsem znanim industrijskim, obrtnim in trgovskim tvežkam pošilja te dni podpisano upravnništvo »Obrtniški koledar« za leto 1923 po poštnem povzetju 13 dinarjev. Vsebinsko koledarja je bogata in za vse tvrdke zanimiva. — Upravnništvo »Obrtniškega koledarja« v Ljubljani.

— Finasijska kontrola. Izšla je 20. do 24. broj »Finasijske kontrole«, ki je vestnik Saveza finasijske kontrole. Ta čisto strokovni in stanovski list je prav dobro urejen in prinaša članke, ki jih z zanimanjem čita tudi vsak drugi, ki mu je na srcu ta važna veja državne službe in še posebej stan naših finančnih preglednikov. Letna naročnina 24 Din se pošlje Savezu finasijske kontrole, Ljubljana, Vodnikov trg 5/II.

— Povišanje carinskih postavk v Avstriji. Z Dunaja poročajo: Po zakonu o obnovi se imajo carinski dohodki zvišati najprej na 80 milijonov zlatih kron in tekom dveh let s polaganim višanjem carinskih postavk na 100 milijonov zlatih kron. Prvi korak se je že napravil s povišanjem nekaterih finančnih carin, zlasti na kavo, čaj, sladkor, pivo, likerje, na več produktov mineralnih olj, potem na luksuzne predmete kakor na zlato žepne ure in parfimerijske izdelke. Povišane carine so stopile v veljavo dne 26. decembra. Obenem se zviša sladkorni davek in davek na pijače.

— Konstituiranje nove avstrijske notne banke se je izvršilo dne 22. decembra pod predsedstvom guvernerja Pošte hranilnice dr. Schusterja, ki je med drugim ugotovil, da je delniška glavica v znesku 30 milijonov zlatih kron v polnem obsegu podpisana in da se je do sedaj vplačalo 20,7 milijona zlatih kron. Konstituirajoča generalna skupščina je izvolila 6 generalnih svetnikov na podlagi predlogov poklicanih zastopstev in 7 generalnih svetnikov ki se prosto izvolijo, dalje 4 namestnike in 5 računskih preglednikov. Končno je dr. Schuster javil, da je zvezi predsednik imenoval za predsednika Avstrijske narodne banke bivšega ministra dr. Riharda Reischea.

— Obtok bankovcev v Avstriji se je po izkazu 15. decembra povečal za 238,1 milijarde kron na 3711 in pol milijarde avstr. kron.

— Avstrijska zlata pariteta znaša od 25. do 31. t. m. 14.380 kron.

— Madžarska bo izvažala sladkor? Iz Budimpešte poročajo, da so madžarske tvornice sladkorja zaprosile vlado, naj dovoli izvoz 500 vagonov sladkorja, češ da bo letošnja kampanja dala 6000 vagonov sladkorja, od katerega se pa more doma uporabiti le 5000 vagonov.

— Zetev v Nemčiji. Letos se je pridelalo: pšenice 1,95 milijona ton (lani 2,94 milijona ton), rži 5,23 (6,80), ovsa 3,20 (3,60), ječmena 1,60 (1,94) milijona ton. Krompirja se je pridelalo 40,60 milijona ton proti 26,16 v letu 1921., sladkorne pese 10,79 proti 7,98 lanskega leta.

— Obtok bankovcev v Nemčiji se je po izkazu 15. t. m. zopet močno pomnožil, in sicer za 123,3 milijarde na 970,2 milijarde mark. To je doselej najvišje počanje števila bankovcev tekom enega tedna.

— Poslabšanje angleške trgovinske bilance. Po podatkih o angleški zunanji trgovini v mesecu novembru znaša vrednost uvoza 95.600.143 funtov šterlingov, to je za 6.346.363 funtov šterlingov več nego v istem času leta 1921. Vrednost izvoza je dosegla 66.490.784 funtov šterlingov, to je za 3.595.942 funtov šterlingov več nego v novembru 1921. Zopet izvozilo se je blaga v vrednosti 9.148.128 funtov šterlingov ali za 675.071 funtov šterlingov manj nego lani.

hom. Ni pa nobenega dvoma, da je vojna, ki je razvezala in razdržila vse nagone tja do najnižjih plasti človeka in družbe, nehoti dvignila in glorificirala načelo anarhije. Vse, kar se je dogajalo (dogajalo v dušah, pod skorjo zunanjega življenja in v trdi realnosti), vse je bilo kričeča obtožba preteklosti in vse je dobivalo svojo antitezo. Človeškemu je stalo nasproti živalsko, visokemu idealizmu — najgobjeji materializem. Vsak človek je mogel videti svojo negacijo, vsaki ideji je stala nasproti druga ideja, ki je pobijala prvo. S spontano močjo, z elementarnim imperativom je vstal klic za novim človekom, novim človeštvom.

Mlada umetnost, ki se je naglo pojavila na obeh straneh fronte, je dobivala vedno izrazitejša obeležja te anarhične dobe. Vojna je s svojo strašno resničnostjo ustvarila v človeški duši antitezo velikolepe duševnosti, neodvisne od grobih prirodnih sil, proste vseh vezí v labirintu lastnih protislovij tavačnega človeškega uma. Umetnost bodi odsev novega, se nerazkrita, a v duši slutene obzora. Zato je treba docela likvidirati tradicionalno-formalno stran umetniškega izražanja; umetnost bodi v bodoče utrip osvobojenega, od slabotnega aparata logike in forme neodvisnega življenja!

Zastoj je bilo apelirati na harmonično lepoto klasičnih tradicij in opozarjati na

Iz življenja in sveta

Ljubljana v blatu

Ljubljancani smo zopet tako srečni, da se bog razjokava nad nami. Ze par dni nam nebo pošilja blagoslov svojih oblakov. Dežuje. In Ljubljana je ob času dežja v svojem elementu. Odene se v plašče in površnike in razpne nad seboj dežnike. Najbolj trpita pri tem vremenu obleka in čevlji. Posebno čevlji; zakaj komur sili povodenj v noge, mu je neprijetno, da mora nehoti preklinjati.

Toda Ljubljancani smo tega vajeni. Skrajda nam je dolgčas, ako en sam dan ne rosi. Pred dobrim tednom smo n. pr. godrnjali, ker je bilo vreme suho in je ceste pokrivala drobna plast prahu. Otrčali smo ga s čevljev in pri tem godrnjali: „Da bi že vendar prišel dež!“ In dobri bog, ki nas drugače malokdaj usliši, je to pot dokazal, da je prav tankega sluha. Poslal nam je deževnih dni še pred božičem.

Ali kakor smo deževnemu vremenu vajeni, tako zdaj zopet godrnjamo. Tudi dež, rjgām ni povšeči. Čudni ljudje smo! Naveličamo se vsega dobrega, pa tudi vsega slabega; in posledica tega je, da pridemo vedno še na slabše.

Iskrena, nepopačena je Ljubljana v deževnih dneh. Njene ulice so sive in dolge. Mesto v ogledalo se lahko pogledaš kar v lužo na cesti. In vidiš tam, kako strašno spačen je tvoj obraz nad neusmiljenostjo višjih sil, ki določajo vreme. Da, resnično, kljub zmagi zveze delovnega ljudstva pri zadnjih občinskih volitvah smo hudo nepobožni. Rim nas bo kmalu začel prezirati, vzel nam bo škofa in proste, kanonike, župnike in kaplane in pustil nam bo samo klerikalne banke. Te bodo s svojim kapitalom tudi brez pomoči duhovščine opravljale svoje delo pri bližajočih se državnoborskih volitvah.

Mnogo ljudi je, ki obračajo svoje plašče po vetrovih. To je njihov edini in najsvetejši poklic. Kadar zapiha južnjak, takrat snamejo ogrtač z ramen ter si ga vržejo čez roko, kadar pa zabrije sever, takrat se do zadnjega gumba zapno, da bi jih mraz ne ranjal. Na žalost je takih ljudi v Ljubljani mnogo. Domišljajo pa si pri tem manipuliraju s plašči, da so dobri patrioti, domo- in rodoljubni. Pa niso. Oni so le žalostni pojavi neznanosti, katero bo čas, kadar pride njegova ura, sam pomei na smetišče.

Najgrši ljudje so oni, ki uravnavajo življenje po vremenu in vetrovih. Čemu najgrši? Najgrši zato, ker nimajo nobene jasnosti o tem, da so načela tisto, kar pridobiva človeku med ljudmi ugled in spoštovanje. Ljubljanski zajedničarji teh načel ne poznajo; a ne poznajo jih tudi njihovi koalirani bratci, ki so pri zadnjih ljubljanskih občinskih volitvah prodrli tako daleč, da so naše lepo mesto oškropili z blatom klerikalizma, komunizma in disidentskega socijalizma. Jej nam, delo te koalicije se nam bo še temeljito upiralo! Upira se nam prav za prav že sedaj. Zakaj ljubljansko blato je končno vendarle predhodnik te koalicije.

Ako bo deževalo še nekaj časa, bomo imeli blata in luž za izvoz. Ali bo novoizvoljena ljubljanska občinska koalicija tudi izvoz teh predmetov monopolizirala? To je sumljivo. Prepričani smo namreč, da tega ne bo storila; že zaradi tega ne, ker brez blata ne more životriti.

Verjetno je zato, da bo Ljubljana tudi potem, ko bo g. Perič vnovič, drugič in poslednjič ljubljanski župan, propagirala idejo in razvoj blatne Ljubljane prav tako, kakor dela sedaj vreme

samo od sebe. A to ne bo trajalo večno. Kaj večno! Niti par let ne bo trajalo. In mogoče še manj. Zakaj v resnici se bojimo, da bo nova ljubljanska občinska uprava delala na razvoju Ljubljane z lužami in blatom toliko časa, dokler ne bo v teh lužah in njihovem blatu sama utonila. Ko se to zgodi, pa ji postavi druga nova, res bela Ljubljana zaslužen spomenik.

× Sanje. Prislovica, da prihajajo sanje iz želodca, je utemeljena in toliko, da igra hrana pri vzbujanju sanj zares najvažnejšo vlogo. Toda hrana kot taka sanjam ni edini povod in pogoj, temveč le težka prebava vpliva na duševno razpoloženje budnega človeka in vzbuja obenem v spanju neprijetne sanje, dočim pripomore v znatni meri dobro razpoloženje želodca k prijetnim sanjam, ki vplivajo blažljivo na vso našo čuvstvenost. S sanjami, ki jih povzročajo želodec, se peča angleški fiziolog W. M. Gallahan v posebni razpravi, ki vsebuje par zanimivih opazovanj in izkušenj. Na človekove sanje — piše avtor — vplivajo vse telesne prilike, tako mraz, vročina, glad, nasičenost in slaba prebava. Zato je tudi mogoče, da preprečimo vzbujanje sanj s primernimi sredstvi in ukrepi do gotove meje. Glavni dražilec neprijetnih in težkih sanj so jedila, ki ne prijaajo želodcu. To je prav individualno; preobilna večerja majoneze, kumarčna salata, sir itd. lahko v poedincu razvzroča množico asociacij in podzavestnih misli, ki se v spanju skombinirajo v

Tujski promet v Sloveniji leta 1922

je bil v nekaterih kopališčih in zdraviliščih nadvse ugoden. Iz naših kopališč Bled, Rogaska Slatina, Rimske Toplice, Dobrna in Slatina Radenci so prispeli na Zvezo za tujski promet v Sloveniji že natančnejši podatki. Po teh podatkih je posetilo letos Bled 5692 gostov, od teh je bilo 4700 gostov, 460 iz Češkoslovaške, 183 iz Italije, 153 iz Avstrije, 61 iz Francije, 19 iz Rusije, 19 iz Nemčije, 18 iz Anglije, 15 iz Amerike, 11 iz Holandske.

Zanimivo je dejstvo, da so bili na Bledu tudi 3 gostje iz Kitajske, 9 iz Egipta in 1 iz Avstralije. Razveseljivo je veliko število gostov iz Češkoslovaške in iz Francije.

Rogaška Slatina stoji, kar se tiče poseta gostov, takoj na drugem mestu. Posetilo jo je 4662 gostov. Od teh je bilo iz Slovenije 682, iz Hrvaške 1663, iz Srbije 1414, iz Bosne in Hercegovine 268, iz Vojvodine 352, iz Dalmacije in Črne gore 93 torej skupaj iz Jugoslavije 4372. Iz ostalih dežel stoji na prvem mestu Italija s 112 gosti, potem sledi avstrijska republika z 80, Ogrska z 29, Grčija z 12, Češkoslovaška z 11, Nemčija z 11, Amerika z 8 in Azija z 4 gosti. To nekdaj pretežno nemško kopališče je dobilo kakor je razvideti iz števil, popolnoma jugoslovanski značaj.

Na tretjem mestu stoji Zensko državno zdravilišče Dobrna pri Celju s 1265 gosti. Od teh je bilo iz Slovenije 209, Hrvaške 433, iz Srbije 367, Vojvodine 137, iz Bosne 52, iz Dalmacije 9, torej skupaj iz Jugoslavije 1207. Od ostalih evropskih držav, stoji na prvem mestu zopet Italija z 25 gosti, potem avstrijska republika z 16, Francija s 5, Rusija s 3, Češkoslovaška, Rumunija in Švedska z 2 gosti.

Tudi kopališče Rimske Toplice je bilo letos dobro obiskano. Posetilo ga je vse skupaj 820 gostov, od katerih je bilo 815 Jugoslovancev.

Slednjič je omeniti zdravilišče Slatina Radenci, katerega je posetilo 306 tujcev, od katerih je bila ogromna večina Jugoslovancev.

Od kopališča Topolišča in Toplice na Dolenjskem Jugoslovanski zvezi za tujski promet v Sloveniji še niso došla poročila.

Ze te številke nam kažejo, lep razvoj

fantastične in mučne sanje. Teško prebavljiva hrana sama po sebi ne povzroča vedno takih sanj, je pa često povod našemu neugodnemu razpoloženju v bdečem stanju in posledica tega so potem na, vadno neprijetne sanje, kakor obratno težke sanje povzročajo mračnost in pobistost človeškega temperamenta. Dognano je, da stoji tudi histerični pojavi pod vplivom nekaterih sanj. Ljudje, ki trpé na mučnih sanjah, naj bodo torej previdni pri izbiri jedil, posebno še pri večerji. Jedila, sortirana po lahki prebavljivosti, najdte v vsaki zbirki domačih zdravil, v ostalem pa, kakor rečeno, vsak poedinec lahko po lastnih izkušnjah ugotovi in sestavi listo jedil, ki so mu v prid tudi glede vzbujanja prijetnih in ugodnih sanj.

× Potujoča razstava. V prihodnjih tednih odpluje iz francoskega pristanišča Brest eskadra, ki je preurejena v razstavo francoske umetnosti in industrije. Obiskala bo Egipt, Indijo, Kitajsko, Japonsko in Avstralijo. Ta ploveča razstava je nazvana »Salon francoskega okusa«. Na njej je zastopana tudi poljedelska industrija, hišna oprava, parfumerije in razne umetniške reprodukcije. Kaj ta ploveča razstava pomenja za francosko industrijo, je lahko uginiti. Tudi Francijo težijo težke ekonomske razmere, primanjkuje ji tržišča. Potujoča razstava gotovo ne bo ostala brez uspehov za francosko industrijo. Dokazuje pa, kako ambiciozne korake mora storiti država, ki si hoče osigurati čvrst ekonomski in trgovinski razmah.

Zakon.

Zakon je večna zveza, ki jo človek vsak dan enkrat pretrga.

tujkega prometa, ki reprezentira danes zelo pomemben vir dohodkov za našo kršno a na prirodnih lepotah bogate zemljo.

Cestno-policijski predpisi v Ljubljani

Ker se je pripetilo v zadnjem času v tuuradnem okolišu več nesreč, ki so jih povzročili vozniki in šoferji vsled neupoštevanja cestno-policijskih predpisov, odreja policijska direkcija na podlagi § 7. ces. nar. z dne 20. aprila 1854. drž. zak. št. 96:

1.) Vsa vozila, osebna in tovarna, morajo biti pri vožnjah po policijskem okolišu od mraka do zore opremljena s prižgano lučjo.

2.) Šoferji morajo na križiščih cest vedno označiti z roko smer, v kateri vozi, in sicer na ta način, da zamahnejo z dvignjeno roko naravnost, oziroma desno ali levo, v kateri smeri vozi.

3.) Na podlagi sklepa javne seje občinskega sveta v Ljubljani z dne 22. marca 1921. se vsaka vožnja s teškimi avtomobili z železnimi obroči na kolesih po mestnem pomerju sploh prepove.

4.) Kjer se s javnim napisom vojni promet popolnoma zabranjuje, oziroma dovoljuje samo v eni smeri ali kjer je vojni promet časovno omejen na gotovo časovno dobo, se morajo vsi vozniki in šoferji tej odredbi pokoriti.

Do sedaj je mestni magistrat ljubljanski na podlagi sklepov obrtniškega sveta odredil sledeče omejitve: Po Frančiškanski, Gosposki ulici, Gradišču, Kolodvorci, Prešernovi, Selenburgovi ulici, Sv. Petra cesti, Starem trgu, Wolfovi ulici, Prečni, Ravniharjevi, Poljanskem nasipu, Zalokarjevi, Cegnarjevi, Križevniški ulici je vožnja s teškimi avtomobili prepovedana. — Po Kolizejski in Frančiškanski ulici je prepovedana vožnja v smeri proti Dunajski cesti. Po Knežji, Nunski, Židovski ulici, Glavnem drevoredu, Lattermanovem drevoredu, Trubarjevem parku, Hradskega mostu, Vrtači je ježa in vožnja prepovedana. Po Lingarjevi, Medeni, Semeniški, Solski ulici, Pogacarjevem, Vodnikovem trgu in Solskem drevoredu pa je vsaka vožnja od 7. do 11. ure prepovedana.

Prestopki teh predpisov se bodo kaznovali po § 11. ces. nar. z dne 20. aprila 1854. drž. zak. št. 96.

in umetnostnem življenju, zakaj ekstremi zahtevajo vedno novih ekstremov in v gotovih dobah se dá fanatizem ubiti edinele s fanatizmom. Istotako nujno je sedaj, da dobiva ekstremnost milejše oblike in da se neizogibno pomika v smeri proti sredini.

Spor za formo pa še obstoja in bo v umetnosti tudi v bodoče temeljni problem. Upadanje anarhičnosti ni nikakor zanikanje potrebe, da se umetnost kar najbolj osvobodi vseh nepotrebnih vezí in da ne postaja vedno vidnejši in resničnejši odraz duše, t. j. one resničnosti, ki obstoja v čistem subjektu. Morda se še vrne nova izdaja naturalizma, morda se obnovi romantika — vseeno. Vse to je tipanje v temi, iskanje luči, ki je ne vidimo z materijalnimi očmi, katero pa čutimo goreti v daljavah duše tam, kjer se stikajo naši končni smotri.

Božidar Borko.

Podzemski svet
popisuje knjiga
»V DEŽELI ČIRIMURCEV.«
Spisal Ivo Šorli.
Preprosto pisano delo,
ki bo razvedrilo vsakega otroka,
a tudi odrasle.
Stane 16 Din.
Naroča se pri
Tiskovni zadrugi v Ljubljani

Obsojenci

3. Naskok na mlin.

«Dvajset let je torej dobil?» vpraša varnostni stražnik, ko se prične oklopni vlak pomikati iz Siturgicovih tvornic in ko zadržati po otvorjeni progi.

«Da, dvajset let!» mu pritrdi policijski častnik.

«Pa saj je vendar vse priznal!»

«Priznal je sicer zares vse, kar so hoteli od njega vedeti, in menda še kaj več. Toda tega sodniki niso upoštevali. Hotelo so ga vtakniti v luknjo in so ga vtaknili. Vkljub temu pa priznanje za obsojenca najbrž ne bo škodljivo, ker mislim, da ga bodo pomilostili.»

«Pa kaj je vse priznal, bože! Torej velika organizacija, pravecni pouk, kako treba razdirati, v kletih blokov...»

«Vodja!»

«Da, to je še najvažnejše... vodja, delegat Praviteljstvuščega sovjeta anarhije celo! To zares ni kar tako. Imena njegovega pa niso mogli izvedeti?»

«Imena pa ne! Andrews ga gotovo sam ni vedel, kajti v svojem stanju bi ga bil ravnotako izdal, kakor vse drugo. Eno izdajstvo več ali manj je nje-mu že bilo prav vseno...»

«Kolovodje ne bodo prav veseli tega pristaša...»

«Menda res ne! Guverner je zato ukazal, da ga varujemo.»

Andrews je dan poprej dobil dvajset let prisilnega dela v kaznilnici in sedaj se vrši njegov transport v kaznilnico. V oklopnem vlaku, in petnajst vojakov-stražnikov ga spremlja, petnajst zveznih vojakov, kajti oni iz Luisiane so manj zanesljivi, večinoma črnci. Navadni zapori se nahajajo tik tvornice, kaznilnica pa na skrajnem južnem koncu prirodnega ostrva. Razdalja znaša kakšnih štirideset milj ali petinšestdeset kilometrov. Edina železniška proga vodi kakšnih sto me-

trov za dinamostacijo, ki je svoječasno dajala električno silo antenam poprejšnje brezžične postaje. Ta dinamostacija, kjer je svoječasno voda bila gonilna sila, se še sedaj imenuje mlin, dasi tu ničesar ne meljejo.

Prirodni otrov je manj razvit, manj raznoličen, kakor umetni, vendar pa ni docela raven in pust. Močni veter z reke je zgnel iz pripravljenega peska ovalen griček, kakšnih deset milj širok, dvajset milj dolg in do sto yardov visok. Kaznilniška proga železnice je vodila takrat zapadno za tem gričkom, tako da je bil z osmega izliva pogled na progo prost, od Velike palače sem in od Siturgicovih tvornic pa je griček zapiral pogled na progo. Čim je proga obšla ta tako zvani mlin, se je obrnila na zapad in izginila potem v daljavi. Mlin leži torej natančno na mestu, ki se ne vidi od Velike palače in podjetij, in ravno še z ladij, ki prihajajo z debelega morja v osmi zaliv, ali pa ki odhajajo v smeri na Florido, Jamaiko in Kubo.

Oklopni vlak dirja in nalahno sope. Zadnji konec proge ni v najboljšem stanju. Lokomotiva je stara in za silo pokrita z nekaj železnimi ploščami, za njo je pa priklopljen zares modern jetniški voz, z dobrim oklepom in štirim najnovejšimi strojnimi puškami v vsakem kotu. Osem stražnih vojakov je pri teh strojnih puškah, drugih sedem pa je precej brezbrizno porazdeljenih na lokomotivo, tender in jetniški voz. Vsi imajo svoje karabinke seboj, ker je tako posebej ukazano, dasi ne vedo, zakaj so baš danes potrebne. Toda uprava Siturgica ni mogla prepričati policijske direkcije, da je mogoče napad na vlak. V resnici je guverner Mac Head Vohr edini mislil na možnost takšnega napada, vsa njegova okolica, ne izveniši Athola in Bellecourta, je začudeno gledala, ko je guverner izdal poseben ukaz, da je treba podvzeti vse varnostne korake za transport jetnika iz zadrževalnice v kaznilnico.

«Pa čemu takšna previdnost?» Upravni poverjenik se ni mogel kaj, da ne bi vprašal gospodarja.

«Zato, ker je logično, da mora sovražna organizacija vse storiti, da nam iztrga jetnika!» je odgovoril.

«Oj, je na to vzkliknil Bellecourt nejeverno, »mislite torej, da je tem ljudem toliko za Andrews, da ga bodo izkušali osvoboditi?»

Mac Head Vohr je samo ironično pogledal upravnega poverjenika:

«Osvoboditi? No, če že hočete... makar osvoboditi. Jaz sem vsekakor prepričan, da se ga bodo hoteli polastiti in da jim je mnogo zanj. Zato tudi pričakujem, da bodo napravili resen poizkus. Pripravite za to vse potrebno.»

Tako se je torej zgodilo, da so stražni vojniki morali vzeti orožje seboj, čeprav neradi, kajti kdo rad nosi tako reč seboj in brez potrebe!

Ob dvanajstih in petnajst minut je oklopni vlak zapustil postajo. Ob dvanajstih in petinštirideset minut je prevozil devetnajsto miljo. Osemindesetdeset milj ali petindevetdeset kilometrov na uro, polževa brzina, iz devetnajstega stoletja, kakor je vsa ta stara in redkokdaj rabljena železniška naprava.

Od tod se proga obrne na levo, preče zadnje gričke prirodnega hriba in se spusti v jarugo. Na miljo razdalje se dvigajo stari, tekoni časa razgledani zidovi mlina. Potok teče v njegovi bližini. Ostanke starega jezusa se še zoperstavljajo struji, ki šumi čez nje s tolikim trusem, da ga slišijo še celo v nahodnem, starem, kašljajočem vlaku. Ves ta šum in ropot je tako močan, da mehanik jedva razume vlakovodjo, ko mu ta potrika na rame in pravi: »Kaj za vruga pa je tam pred nami na progi.»

Vlakovodja je kratkoviden. Kratkovidnost sicer še ni bila tako splošna, kakor dandanes, vendar je že iz leta 1900. pričela svojo uničevalno vojno proti vsem očem.

Vlakovodja je torej kratkoviden in mehanik dobro ve, zato samo skomigne z rameni in mu odgovori: »Prav nič ni tam na progi, ubogi stari, prav ničesar ne vidiš...» ter niti ne pogleda v to smer. Toda jedva je izgovoril in vendar pogledal, prične naenkrat strahovito preklinjati in obenem z vso silo vrta dvigne in pretikalnike, da puhne z nasprotno paro in ustavi vlak. ... kajti čez progo je položenih šest velikih smrek druga čez drugo, vse so lepo gladko odžagane, toda še zelene, in so za vlak nepremagljiva barikada.

Ko se vlak po silnem zaviranju končno ustavi, se skoraj dotika prednjih vej barikade.

Ta trenutek se na največje začudenje vlakovodje zgane večjeje barikade in izza njega pogleda možakar, ki na to zapusti barikado, se vspne po oboju nad vlak in tam, od vseh strani dobro viden, z močnim glasom gosposlovalno zakliče:

«Poveljnika vlaka, prosim!»

Policijski častnik niti ne misli na to, da bi se ne pokazal. »Kaj hočete?» vpraša. »Jaz sem vodja in...»

«Tako je vlaka dol, vi in vaši ljudje. Tako!... Oho, oprostite, roke kvišku!»

Mož, ki očitno grozi, vendar ne stori nobene grozilne kretnje, roki opira v bok in niti glas ni bogve kako izpremenjen.

Vojaški stražnik, ki je bil pozneje zaslišan kot prič, je potrdil, da je ta možakar stal ves čas vrh pobočja proge in tako miren, »kakor baptist«, ali pa »miren kakor šefinženier Andrej Ferrati, kadar daje svoje ukaze ali vodi svojo tvornico. Sicer je pa ta mož bil zelo podoben Andreju Ferrati, skoraj kakor da si mu ga izrezal iz obraza.»

Pri ukazu »roke kvišku!« je policijski častnik užaljen.

«Ali ste prismojeni!» zavpije in ukaže svojim ljudem: »K orožju!»

Odgovor je oster, kakor kadar napneš petelina puške: »Ne ubijajte se sami, svarim vas!»

Čim izgovori te besede, počijo štirje strelci in štirje možje padejo: Policijski častnik in trije stražniki na tenderju. Ti štirje so bili dobro vidni, kakor tarče za strelce.

Pri zadnjih besedah moža na vrhu je namreč stražnik bil tako nepreviden, da ni čakal na povelje svojega poveljnika, ampak da je kar sprožil ne da bi bil kaj zadel. Morda je cele sprožil nehote, v razburjenju. Vse kakor je na njegov strel odgovorile dokaj trelov iz zasede, morda tudi oni nehote ali v razburjenju, gotovo pa v večjim uspehom. Tako so sedaj štirje mrtveci. Vodja napadalcev pa je še vedno na svojem mestu, zravnano, dobro viden daleč naokoli... Sedaj zapoveduje:

«Ustavi ogenj!»

Nato se obrne zopet k vlaku in govori: »Mislim, da imate dovolj ne li? — Niso mrtvi? Tem bolje. Čakajte pomorem vam...»

Zadnje besede so veljale policijskemu častniku, ki je bil ranjen na ramo in je padel iz vagona na tla, odkoder sedaj precej iztežka vstaja.

Mož, ki je ustavil vlak, mu res pri skoči na pomoč in prestreže ter podpira častnika, ki ga gleda z začudenimi očmi in se mu ne ustavlja. L. vpraša ga:

«Kdo za vruga pa ste vi? In kaj hočete?»

Sladko mu odgovori voditelj upornikov: »Za vas je docela vseno, ali veste, kdo sem, ali ne. Sicer pa ni treba, da si lomite glavo zaradi tega. Sem tisti, o katerem ste že gotovo slišali. Da, meni na čast je vaš gospodar Mac Head Vohr poslal semkaj vas oklopni vlak in strojne puške. Delegat Praviteljstvuščega sovjeta anarhije, če že hočete vedeti za moj naslov. Človek, kakor vsi drugi, kakor vidite. Vendar sedaj so druge stvari potrebne, ne predstavljanje. Sedaj gre za to, kar ukažem, to je: da mi izročite blago, katero transportirate, namreč svojega ujetnika, obsojenca Andrews.»

(Dalje prihodnje.)

**Senzacionalni roman s
::: papeškega dvora :::**

Hči papeža (Lukrecija Borgia)

ki je izhajal v „JUTRU“, je sedaj
izšel v ponatisku v krasni opremi
z barvastim umetniškim ovitkom. :::

**Naroča se v upravnistvu „Jutra“
v Ljubljani, Prešernova ul. 54.**

**Cena 25 Din, po pošti 2 Din več.
Naročite takoj, ker je zaloga le majhna.**

Konkurz.

Državna imovina „Belje“ potrebuje za svojo ribarsko centralo v Apatinu

vodjo za motorni čoln,

ki mora zadostiti tem pogojem:

- 1.) Mora imeti izpričevalo o položenem izpitu za oskrbovanje motorjev, prednost imajo oni, ki so že oskrbovali motorne čolne in ki so sposobni, da sami popravljajo manjše poškodbe na motorju).
- 2.) Biti morajo podaniki kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (prednost slovanske narodnosti) in imeti
- 3.) certifikat, da so opravili vojno službo,
- 4.) izpričevalo o navedenem vedenju in
- 5.) izpričevalo o svojem dosežanju opravilu.

Plačo s pripadki bo sprejemal po industrijski pragmatiki državne imovine „Belje“ (3. klasa, 1. razred).

Interesenti naj se s prošnjo, ki mora biti kolkovana s 13 dinarskimi kolki kakor tudi zastran drugih pojasnil, ki bi jih želeli zaradi plače in pripadkov, obrnejo na ribarsko centralo v Apatinu najkasneje do

dne 15. januarja 1923.

Iz ravnateljstva državne imovine „Belje“.

Knežvo, 21. decembra 1922., Br. 13.554.

4497

Velika izbira otroških vozil, dvokoles in švalnih strojev poceni.

F. BATJEL, LJUBLJANA, Stari trg 28
Sprejemajo se v polno popravilo za emajliranih in ognjenih toplotnih dvokoles, otroških vozil, švalnih in razni stroji.

39/1

„TRIBUNA“

Četna dvokoles in otroških vozil, švalnih in razni stroji.

Znižane

cene

pri

III

A. Šinkovic nasl. R. Soss
Ljubljana, Mestni trg šte. 19.

Priporoča se spedičija
R. RANZINGER
Ljubljana — Jesenice. 33

Novosti!

**Za damske plašče v veliki
izbiri. 84/V**

A. & E. Skabernè Ljubljana
Mestni trg 10

Kupijo se dobro ohranjene

steklenice

od kolinske vode, parfumov itd.

I. C. KOTAR

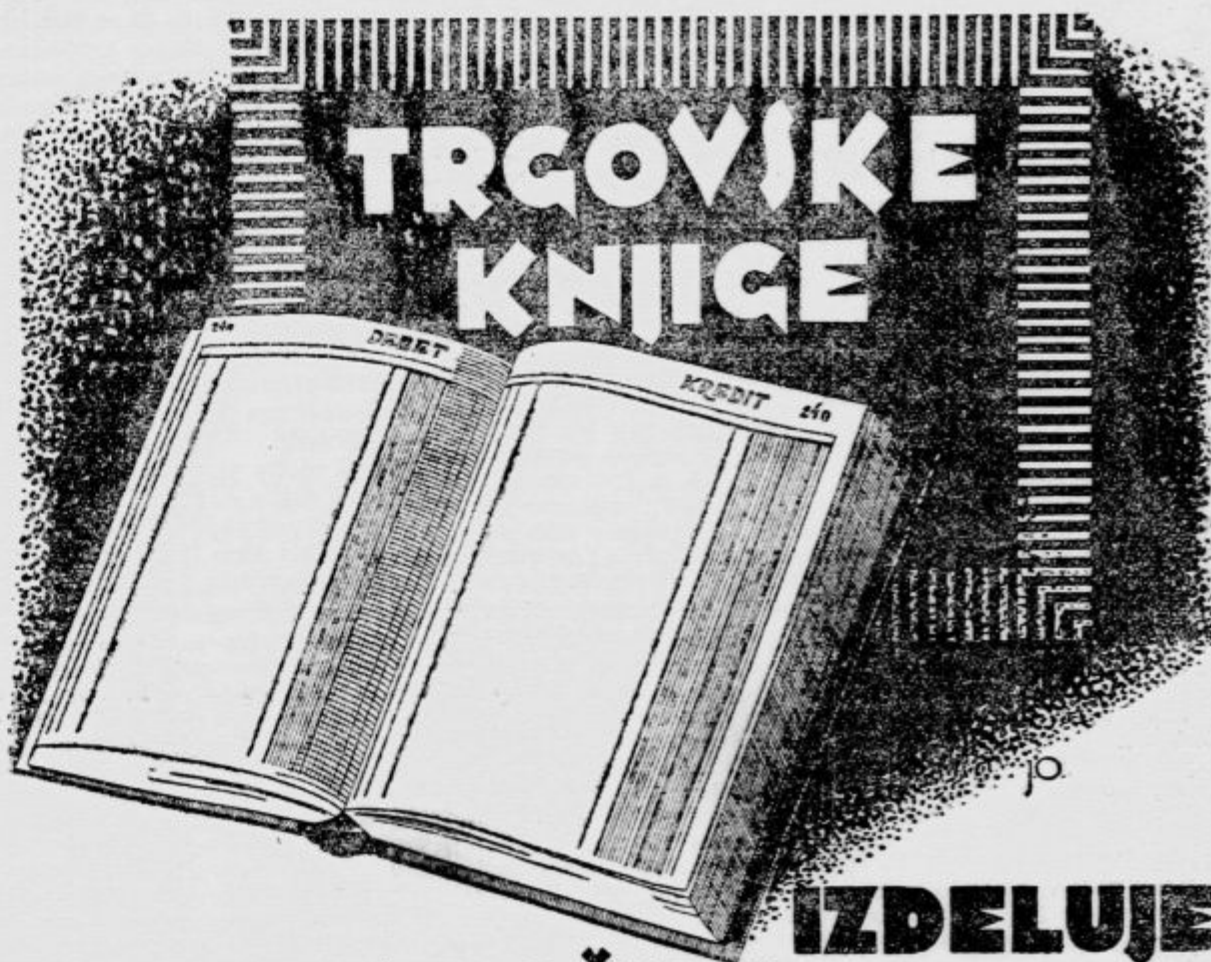
drogerija 4275

Wolfova ulica št. 3.

ŽVEPLOVO - APNENA BROZGA

priznana obrambno sredstvo, zatira oidij na trsu in sadnem drevju, škrlup listne in krvave uši ter druge rastlinske škodljivce. Navodilo o uporabi razpošilja na zahtevo zastoj in franko tovarna žveplovih izdelkov: **Anton Jurca, Ptuj.** — Istotam se dobijo **žvepleni traki** na asbestu in juti za žveplanje sodov, vina in sadjeca. 4472

**Knjigovodja, bilance zmožen,
gospodična, izurjena strojepiska
in stenografinja, perfektna v slovenskem in nemškem jeziku, se sprejme za takojšnji nastop. Od lesne stroke prednost. — Pismene ponudbe na upravnistvo „Jutra“ pod „Lesna industrijska družba v Ljubljani“.** 4470

**PO NAROČILU
DELNIŠKA TISKARNA D.D.
V LJUBLJANI**

ARKO Liqueur Triple Sec

Domače vesti

* Cenjene naročnike, ki so prejeli pred nekoliko časa izpolnjene položnice, prosimo, da poravnajo potom njih zaostalo naročnino radi reda zanesljivosti do konca leta. — Upravništvo «Jutra».

* **Dalmacija — kraljici Mariji.** Sarajevski «Narod» poroča, da je bila v Dalmaciji nabrana vsota 553.586 dinarjev, ki se izročijo kot dar kraljici Mariji, ko dospe prvič v Dalmacijo. Kakor javljajo iz Beograda, namerava kraljica pokloniti to vsoto odboru za prehrano pasivnih krajev Dalmacije.

* **Kraljeva blagajna.** Za šefa kraljeve blagajne je v činu načelnika v finančnem ministristvu imenovan dr. Marko Milutinović.

* **Načelnik ministristva prosvete.** Za načelnika obšega oddeljenja ministristva prosvete je postavljen gosp. Svetolik Stefanović, ravnatelj I. moške gimnazije v Beogradu. Dosedanji načelnik gosp. Knežević je dobil v istem ministristvu položaj inšpektorja.

* **Novi generali.** V vladnih krogih se zatrjuje, da bo v Novim letom podjisan ukaz o imenovanju 25 polkovnikov za generale.

* **Promocija.** Na ljubljanski univerzi bo dne 30. decembra gosp. Julij Felbacher, rodom iz Melvič na Koroskem, promoviran na čast doktorja prava.

* **Volitve v narodno skupščino.** Prihodnja številka «Uradnega lista» objavlja razglas pokrajinske uprave za Slovenijo o volitvah v narodno skupščino. Ukaz o volitvah v narodno skupščino je razglašen v «Službenih Novinah kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev» z dne 22. decembra t. l. Petnajstidnevni reklamacijski rok v smislu člena 12. zakona o volilnih imenikih konča tedaj dne 6. januarja 1923. Nobena kasnejša zahteva popravka ne more vplivati na sestavo volilnih imenikov.

* **Odlikovanje članov zakonodajnega sveta.** Našo tozadevno včerajšnjo notico izpopolnjujemo v toliko, da so bili člani zakonodajnega sveta, ljubljanski vseučiliški profesorji dr. Metod Dolenc, dr. Gajmir Krek in dr. Anton Skumović glasom «Službenih Novin» z dne 22. t. m. odlikovani z redom sv. Save III. razreda, ne pa z Belim orlom III. razreda, kakor so pomotoma poročali beograjski listi, iz katerih smo posneli dotično notico tudi mi.

* **Prvi dvorni ples.** Kakor poročajo iz Beograda, se vrši prvi dvorni ples dne 9. januarja 1923. na rojstni dan kraljice Marije. Vrše se priprave za čim sijajnejšo prireditve.

* **Nova uredba o devizah.** Uredba finančnega ministristva o ukinjenju deviznih odborov pri Narodni banki stopi v veljavo dne 1. januarja 1923.

* **Nova reparacijska naročila iz Nemčije.** Po sklepu finančno - ekonomskega komiteja je bil te dni odposlan iz Beograda v Pariz poseben odposlanec, da predloži reparacijski komisiji seznam novih naročil na račun reparacij, posebno železniškega in rudarskega materiala.

* **Pod tujim jarmom.** V Škedenju pri Trstu so na božični dan fašisti med slavnostno službo božjo, ki se je vršila mesto odpravljene polnočnice, vdrli na kor, ga izpraznili in odločno prepovedali vsako petje v slovenskem jeziku, nakar so se odstranili. — Občinski zastop v Marezigah, ki je bil v slovenskih narodnih rokah, je bil, kakor poročajo italijanski listi, razpuščen iz razlogov «javnega reda».

* **«Popravljeni» stanovanjski pravilnik ministra dr. Perića.** Včeraj smo poročali o dopolnitvi pravilnika, ki je bil izdelan še pod prejšnjo vlado. Nova formulacija člena 16. pravilnika ne prinaša nič novega, samo določuje sledeče: Najemnina, določena po zakonu, bo veljavna od 1. dne prihodnjega meseca po vložitvi prošnje za določitev potom razsodišča. Do razsodbe se plača, oziroma polaga pri stanovanjski oblasti stara najemnina, po sodbi pa najemnik doplača vso diferenco za nazaj. — Iz tega se vidi, da stvarno novega ni prinesel novi minister prav nič, kajti doplačevanje za nazaj ni možno uradniku, pač pa je radikalni minister zavrgel zakonski predlog dr. Zerjave, da se določi maksimum za povišanje stanarine. S tem pa se bo s 1. januarjem 1923 začelo na tisto stanovanjskih pravi, kar bo zastrupilo mir tisočim državljanov. Zdjaj pride babilonska zmešnjava.

* **Nov vojaški zakon.** Vojno ministristvo ima tri načrte za novi vojaški zakon. Prvi je delo generala Zečevića, drugi generala Vasića in tretji generala Pešića — torej od vsakega novega vojnega ministra nov načrt. Skupščini bi bil predložen, ako bi delala, tretji načrt, ki je zelo radikalen. Ako sploh kedaj pride pred parlament, bo dosti dela, predno bo iz načrta postal res moderen zakon o vojaški dolžnosti. Kolikor je namreč znano iz načrta, se nahajajo v njem določbe, ki so sicer zelo militaristične in slabem pomenu tega pojma, a čisto nepotrebne. Ne mislimo s tem določbe o vojaški obveznosti moških od 18. do 60. leta, kakor tudi priznavamo potrebo vojaškega pouka za mladino, ker se na ta način lahko doseže skrajšanje aktivne službe v vojskarnici. Ampak — ženske na vojaški

zakon pusti na miru, vsaj v mirnih časih. Ona dela, ki bi jih ženska lahko opravljala mesto moških v vojnem času, res ni treba, da bi se jih učila v mirni dobi. Stvar parlamenta bo, da napravi tak vojaški zakon, s katerim bo dosežen glavni in edini namen: ustvariti močno armado. Pretiranosti pa naj odpušajo.

* **Dva nova tunela.** V soboto, dne 23. decembra je bil na slavnosten način otvoren glavni in največji tunel na Sargan planini na novi progi Užice-Vardište. Tunel je dolg 1650 m. S tem je končana ena najtežjih tehniških nalog pri gradnji te proge, ki bo nedvomno velikega pomena v vojaškem in gospodarskem pogledu, ker bo spajala srbijskane in bosanske ozkotirne železnice. V torek je bil dokončan tunel na istotako važni rogi Topčider - Mala Krna.

* **Pobijanje nepismenosti med narodom.** Pišejo nam: Na poziv, ki sta ga pred kratkim poslala «ABC» - društvo in akademski klub «Janušić» iz Zagreba za pobijanje nepismenosti med narodom, prihaja vsak dan mnogo glasov iz vseh krajev naše države. Mnogo društev kakor tudi posameznikov je odšlo na delo, povsodi se prirejajo analfabetični tečajji. Jugoslovanska Matica v Splitu je naročila 200 izvodov abecednice za one pojedince, ki so se nanjo obrnili. Podružnica akademskega kluba «Janušić» na Sušaku, ki se je že lansko leto intenzivno bavila s pobijanjem nepismenosti na Sušaku in okolici, je naročila tudi letos 100 abecednic. Tudi iz številnih drugih krajev prejema klub «Janušić» poročila o uspešnem poteku analfabetičnih tečajev. S svojim požrtvovalnim prosvetnim delom za narod sta si društvi povsod pridobili velik ugled.

* **Radićeva dvojica obdožena defraudacije.** Znani bivši radićevski poslanec Häusler je obdožen v odprtem pismu Stjepana Radića in njegovo ženo, ki je bila blaginjačarica stranke, defraudacije. Radić je rešil svojo ženo zapora s tem, da je zapretil, da odloži vodstvo stranke, ako bi se zahtevalo razčiščenje računov. Tako se je zaveda potlačila. Häusler je izjavil, da bo pred sodiščem nastopil dokaz resnice.

* **Železniška nesreča pri Nišu.** Na božični dan zjutraj se je na kolodvoru v Nišu beograjski vlak zaletel v dva tovorna vagona. Mašinist vlaka je bil težko ranjen, nekoliko oseb pa je bilo lahko poškodovanih.

* **Požar v Jugoslovanskem brodogradilišču v Kraljevi.** V nedeljo ob 3. zjutraj je po močni detonaciji izbruhnil velik požar v strojnišnici brodogradilišča v Kraljevi. Iz neznanih vzrokov je namreč eksplodiral neki cilindar s komprimiranim zrakom, nakar je bila strojnišnica v trenutku popolnoma v plamenu. Močna detonacija je vzbudila delavce in vojake, ki so prihiteli takoj na pomoč. Po težkih naporih se je posrečilo ogenj omejiti samo na centralo. Škoda se ceni na 2 in pol milijona dinarjev. Zrtev k sreči ni bilo. Sumi se, da je bil ogenj podtaknjen. Uvedena je stroga preiskava.

* **V celjski okoliški občini** je, kakor se čuje, prispela kriza do vrhunce. Vseled treznega nastopa nekaterih socialističnih občinskih odbornikov bo prišlo skoraj gotovo zopet do dela v odsekih in v plenumu, vsled česar odpadejo razne kombinacije o gerentstvu.

* **Za revno šolsko mladino.** Poročajo nam: Gospodična L. Ravtar v Ljubljani je za revno šolsko mladino pri Sv. Barbari v Slovenskih goricah darovala znesek 400 kron namesto venca na grob pokojnega botra Josipa Kranjca, trgovca in šolskega ogleda, za kar ji šolsko vodstvo izreka iskreno zahvalo.

* **Zdravstveno stanje v Ljubljani.** Glasom uradnega zdravstvenega izkaza se je v mestni občini ljubljanski v dobi od 17. do 23. decembra rodilo 26 otrok, umrlo pa je 10 moških in 6 žensk, skupaj torej 16 oseb, in sicer: 3 osebe za jetiko, 2 za življenjsko slabostjo, 1 za zastrupljenjem rane, 1 za rakom, 9 oseb pa vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov. Ena oseba je obolela na trebušnem legarju.

* **Smrtna kosa.** V nedeljo je umrla v Ljubljani v visoki starosti 81 let ga. Franja Ferline, roj. Perdan iz znane stare ljubljanske meščanske rodbine in mati prokurista Ljub. kreditne banke gosp. Emerika Ferline. Pokojnica je bila izredno ljubeznjiva in splošno priljubljena gospa. K večjemu počitku jo je sprejelo v torek številno občinstvo. Bodi ji ohranjen blag spomin, preostali nam so žalje. — V Celju je umrl dne 25. decembra uradnik bolniške blagajne Franc Meršol. N. v m. p.!

* **Nova lekarna v Šiški.** Početkom tekočega meseca dne 1. decembra 1922 je otvoril na Celovški cesti 26 gosp. mag. pharm. Ivan Jošt novo ja no lekarno za šiški kraj in okolico. Mnogo let se šiščani potegovajo za njo, ker je zelo potrebna. Zelje so se naposled uresničile in prebivalstvo okolice je bilo zadovoljno s to novo pridobitvijo.

* **Zbirka zakonov VIII. snopišč.** Zakon o državnem svetu in upravnih sodiščih. Zakon o volilnih imenikih. Zakon o ministrski odgovornosti. Zakon o izpremenbah v zakonu o občni upravi. V Lju-

bilanj 1922. Založila Tlekovna zadruga. Cena 5 Din, po pošti 0.50 Din več. Pravkar so izšli v VIII. snopišču «Zbirke zakonov», ki jo izdaja Tlekovna zadruga, zgoraj naštetih zakonov, od katerih je zlasti zakon o volilnih imenikih baš sedaj zelo aktualen za naša županstva.

* **Celjski mestni vodovod.** Mestni vodovodni mojster je opazoval še dalje časa, da se v rezervarju ne nabere toliko vode, kakor bi je moralo biti. Sumil je celo, da rabi kak obrat vodo ponoči brez vednosti mestnega magistrata. Z zapiranjem vode v posameznih delih mesta je pa končno izsledil večji defekt na stranskem vodu v javni bolnici. Iz starih načrtov je razvidno, da je omrežje zelo staro. Tudi izkopavanje na posebnih mestih je dognalo, da cevi izpuščajo vodo. Morajo pa biti še večje poškodbe na ceveh, ker je s par poizkusi dognano, da izteče v 7 urah 1000 hl vode. Vsekakor se bo moral ta veliki nedostatek v najkrajšem času popraviti, ker primanjkuje mestu vode, zlasti v vročem poletnem času.

* **Razmere na ljubljanskem magistratu.** Gospoda dvornega svetnika dr. S. Kovčica prosimo, da vendar že ustavi pševanje g. nadsvetnika Jandigaja. Oholost tega gospoda je že neznosna. Čestno nadzorstvo in mestni delavci, ki so bili vedno podrejeni m. stavbnemu uradu, so sedaj podrejeni g. Jandigaju. V mestni kopeli so kotel in pipe že od spomlad pokvarjene in namesto, da bi posredoval stavbni urad ali vodovod za dobrega monterja, zavlakuje ta gospod vso zadevo ter hodi ogledovat kotel akoravno se prav nič ne zastopi v tej stroki. Vtika se v vsak referat ter bog-ne-daj, če se izvrši kaka poprava ali kaka druga stvar brez njegove vednosti. Z eno besedo: na magistratu je najvišji gospod Jandigaj in kdor se njemu ne pokori, gorje mu!

* **Radio-Balsamica** je ime leka ruskega zdravnika Rahlejeva proti revmatizmu in ne «Badi-balsamica», kakor je bilo napačno natisnjeno v božični številki.

* **«Tlaka na graščini Dornova».** Prejeli smo: Sredi meseca avgusta so izšli v raznih slovenskih časopisih članki o «tlaki na graščini Dornovi pri Ptuj». Posamezni podatki, v kolikor se tičejo plačevanja uslužbencev in delavcev sploh so popolnoma resnični, vsaj za tokrat. O tem se je lahko oblast sama prepričala. Priznati pa se mora, da se je agrarnemu direktorju zgodila velika krivica z omenjenimi članki. To pa le vsled pomote. Kar je bilo omenjeno glede agrarnih reforme, to se je nanašalo na vodjo okrožnega agrarnega urada v Mariboru. Pa tudi to je bila samo kritika ljudstva. Opozoriti se je hotelo naše javne funkcije na izrabljanje delovnih sil in na večjo opreznost napram ljudem, ki kakor g. Porgratz kratki našim obostim ugled. Koruptost se ni nikomar oklata.

* **Zveplovapnena brozga** se splošno priporoča kot izborna rastlinska obramba sredstvo. Posebno zabranjuje v vinogradih nastop oidije, ako se trte namažejo koncem zime pred brstenjem s 30 odstotno raztopino. Tudi sadne dreve, škropljeno pred brstenjem z enako raztopino obranimo pred oidijem, škropom kadrovostjo, listnimi in krvavimi ušmi, pred kaparji in drugimi rastlinskimi škodljivci.

* **Kam na Silvestrov večer?** Prijatelji petja in neprijetne zabave pojdejo v Ljubljani v Narodni dom (zgornji prostor) na Silvestrov večer «Ljubljanskega Zvona». Na sporedu je povski koncert društvenega zbora, dalje šaljiva točka, o polnoči alegorija, nato ples. Sodeluje prvovrsten orkester.

* **Izleti po Dolenjskem.** Turiste opozarjamo na nekaj prav lepih, žal malo poznanih krajev: Sentjurski Tabor 492 metrov (1 ura 30 min. od žel. postaje Grosuplje skozi Ponovo vas in St. Jurij). Redka, dobro ohranjena slika preostanka nekdanjega tabora iz turških časov! V cerkvi freske iz XVI. stol. Lep razgled! Pri «mežnarici» spomin. knjiga, čaj i. dr.! — 10 min. spodaj ledena jama! — Sv. Ahač 749 m nad Tjurkom — 3 ure iz žel. postaje Skofljica. Na vrhu v cerkev predelan Stari grad. Odtod preko Turjaka (40 min.) — impozanten stari grad iz IX. stol.! in skozi Rašico (rojst. dom Primoža Trubarja!) na Ponikve (zanimiv izvir Rašice!) na žel. postajo Dobropole 2 uri 30 min. — Judovje nad Rožancem (iz žel. postaje Črnomelj 1 ura 10 min. ali iz Semiča). Nad železniško progo v živo skalo izklesan basrelief, rim. voj. svetišča Mitre. Znamenit spomenik davne prošlosti! — Otočec 2 uri iz Novega mesta. Divna romantika! Ljben stari grad (iz XIII. stol.) na otoku Krke, znan iz romana dr. Iv. Tavčarja «Otok in struga». Najvažnejši izlet v novomeški okolišč! TPR

* **Največje zaslugi**, da se je na kontinentu razširilo zavzivanje čaja, ima Bontekov, telesni zdravnik kneza Brandenburskega. Že leta 1667 je pisal, da ima čaj na naš živčni sistem, osebito na možgane, ki jih ohrani vedno sveže, neprimerno blagodejnejši vpliv, kakor kava. Čajopitje zelo povzdigne sposobnost in možnost pridelati zadobljene vtise. Človeka obide občutek zadovoljnosti in živahnosti. Stojiš pred rešitvijo težkih vprašanj, ali družabni oziri te silijo, da se udeležiš gledališke predstave, plesa, družabnega večera itd., pa si vsled napornega dnevnega dela, duševno utrujen, popij čašo krepkega aromatičnega čaja, kmalu boš občutil, kako zginja duševna utrujenost, čilost možganov se ti povrne, zadovoljnost in dobrovoljnost se ti vseli v tvoje srce. Priporočamo edinele čajne mešanice znamke «BUDDHA». ki so garantirano najlincejše.

* **Gne invalidov-slepcev.** Prejeli smo: Vi vbi, ki se niste spomnili z darili za Božič izmed bednih najbednejših, storite to za novo leto s tem, da položite dar slepin na oltar! Milodare sprejema «Podporno društvo slepih» v Ljubljani. Wolfova ulica 12 (zadaj na dvorišču).

* **Silen požar** je izbruhnil v torek popoldne v manufakturni trgovini Petra Tavolata na Goldinjevem trgu v Pločolovi hiši v Trstu. Požar je popolnoma opustošil trgovinske prostore in velika skladišča blaga. Škoda se ceni nad dva milijona lir, a je večinoma krita z zavarovalnino. Kako je nastal ogenj, ni znano. Opazili so ga mimoidoči ljudje šele, ko so se že gosti oblaki dima valili iz zaprte trgovine.

* **Avtomobilska nesreča.** Splitski trgovec Dojmo Barnabov je vozil te dni s svojim avtomobilom več potnikov, med drugimi dve gospodični Kraus, v Zadržorje. Na potu je avto zadel ob neki zid ob cesti, za katerim se nahaja 40 m globok prepad. Vseled silnega sunka se je podrl zid ter je avtomobil s lastnikom vred padel v prepad, dočim so potniki, večinoma ranjeni, obležali ob cesti. Avto se je popolnoma razbil, Barnabov pa je smrtonavno ranjen.

* **Krvavi pretep s smrtnim izidom na cesti pri Fužinah.** Praznik sv. Stefana je bil zopet dan številnih vaških pretefov. Krvav dogodek, ki se je končal s smrtno, se je odigral tudi v ljubljanski okolici na Fužinah. V neki gostilni na Fužinah sta popivala zidar Franc Suran, rodom Čehoslovak in delavec Ivan Škerjanc iz Benetk pri Ljutomeru. Oba sta bila zaposlena pri inž. Dukliču v Ljubljani. Na poti proti domu sta srečala na cesti vojaka Franceta Pečarja iz Studenca. Vsi trije so bili brez dvoma nekoliko vinjeni in vojak Pečar je zaklical «auf biko». Klic sta smatrala delavca za bojni poziv, začel se je pretep in vojak France Pečar je dobil z noži več ostrih sunkov. Težko ranjen je bil prepeljan v garnizijsko bolnico, kjer pa je na izkavaritvi umrl. Policija je napadalec aretirala.

* **Velika goljufija.** Novosadska policija je aretirala trgovskega pomočnika Miloslava Markovića, ker je kot nastavljenec uradniške nabavljalne zadruge izvršil celo vrsto goljufij in tatvin, s katerimi je škodoval zadruzo za 300.000 Din.

* **Tatinska družba** se klati po celjski okolici ter razburja tamkajšnje prebivalce. Pred kratkim je, kakor smo že poročali, vdrla v klet g. Sodina, pred par dnevi pa je zaklala v Lipi pri Storah nekemu posetniku svinjo ter jo srečno odnesla. Sumi se, da je gnezdo teh postopačev v Zagradu, kjer se zbirajo zelo sumljivi elementi. Zeleti je, da orožništvo v kratkem spravi to pisano družbo na varno.

* **Nepobojljiv tat** je neki Ivan Veber ki se je moral dne 19. decembra že trinajstič zagovarjati pred celjskim okrožnim sodiščem zaradi dveh tatvin, izvršenih v noči od 27. na 28. oktobra pri Sv. Pakraciju in od 21. na 22. nov. v Storah. Obtoženec je svoje dejanje trdovratno tajil, a izdal ga je njegov tovariš neki Nemec, ki je takoj vse priznal in težko obremenil še svojega prijatelja Vebra. Okrožno sodišče je obsodilo Vebra

na 14 mesecev in Nemca na dva meseca težke ječe. Po prestopu kazni pride Vebra pod policijsko nadzorstvo.

Objave

* **Silvestrov večer pevskega zbora Glasbene Matice v Ljubljani.** Kakor običajno, priredi pevski zbor Glasbene Matice tudi letos Silvestrov večer v dvorani Filharmonične družbe na Kongresnem trgu. Začetek točno ob 8. uri zvečer. Na vspredu so razni zbori, solonastopi in pa komični prizori. Skrbileno je za mrzel prigrizek in dobro kapljico. Vstopnine ni, pobirajo se le prostovoljni prispevki v kritje stroškov. Pevski zbor vabi vse svoje člane in prijatelje, da se tega večera v obilnem številu udeleže.

* **Društvo «Soča»** v Ljubljani vabi svoje člane in prijatelje na «Silvestrov večer», katerega priredi 31. t. m. v salonu restavracije «Pri levu». Na programu je godba, petje, recitacije itd. Začetek ob osmih in pol zvečer. Vstopnina 3 dinarje za osebo. Zabava se vrši pri pogrnjenih mizah.

* **Učiteljski počitniški izlet.** Vsi tovariši in tovaršice, ki se zanimajo za počitniški izlet po naši državi, se vabijo na prvi sestanek v soboto 30. t. m., ob pol 15. uri v hotel Tivoli. Vabljeni so tudi tovariši(ce), ki se izleta ne udeleže. — S. M.

* **V odbor službujočih farmacevtov** za okoliš Slovenskega lekarniškega gremija so bili izvoljeni: za odbornike mag. pharm. Ivan Kristan, Nikola Jordanič, Ciril Maver in Slavko Hočevar; za namestnika mag. pharm. Stanko Hočevar in Mirko Hočevar. Za načelnika je bil izvoljen mag. pharm. Ivan Kristan, za namestnikovega namestnika mag. pharm. Nikolaj Jordanič.

* **Slovenska Bistrica.** V soboto dne 6. prosinca 1923 ob 8. uri zvečer priredi slovenjebistriška podružnica Slovenskega planinskega društva v dvorani okrajne hranilnice v Slovenski Bistrici planinski ples, pri katerem svira občezna pripriljubljena trboveljska godba. Vstopnina za osebo 10 Din za rodbinske člane a 8 Din. Toaleta naj bo sportna, narodna ali promenadna. Ker je čisti dobiček namenjen za stavbo planinske kočice na Boču se preplačila hvaležno sprejemajo.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Preklic.

Podpisani Matevž Turnar, trgovec v Ljubljani, preklicem vse, kar sem o trvdki Ludovik Gerkman ml. v Ljubljani, posebno nasproti trvdki Herman Berg v Mariboru govoril, kot popolnoma neresnično. Obžalujem, da sem take govorice razširjal o trvdki Ludovik Gerkman ml., jo prosim odpuščanja in se je zahvaljujem, da je odstopila od kazenske tožbe ter se zavezuje poravnati vse stroške.

Ljubljana, dne 22. dec. 1922.

Matevž Turnar.

4532

Vremensko poročilo

Ljubljana, 27. decembra 1922.

Ljubljana 906 m nad morjem

Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	765.3	8.2	sev. zapad	oblačno	—
Ljubljana	14.	765.2	4.6	jug. zap.	dež	—
Ljubljana	21.	765.1	4.0	—	—	—
Zagreb	7.	765.4	3.0	vzhod	oblačno	—
Beograd	7.	765.2	4.0	sev. vzh.	—	—
Lunaj	7.	765.0	0.0	brezvetra	megla	—
Praga	7.	763.5	0.1	jug. vzh.	sneg	20
Inomost	7.	766.2	—3.0	brezvetra	oblačno	—

V Ljubljani barometer nestan., temper. visoka. Solnce vzhaja ob 7.45. zahaja ob 16.18

Mali oglasi

stanje do 20 besed 5 Din, vsaki sedminalni 6 besed 1 Din. — Trgovski oglasi, dopisovanje, spremenilne do 20 besed 5 Din, vsaki sedminalni 6 besed 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v — znakih.) Na vprašanje se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo znatno za odgovor.

Službe

Okrajni zastopniki

se sprejmejo za sledeča mesta, Krauj, R. dovijica, Kamnik, Kočevje, Logatec, Slovenjgradec, Brežice. Stalna plača in provizija. Ponudbe na Francosko zavarovalno družbo L'Union, Ljubljana, Sv. Petra cesta 33 (dvorišče). 4436

Iščem službe 4217

kakoršnokoli pač, zmožen slovenskega, nemškega, italijanskega jezika v govoru in pisavi. Vzamem vsako mesto bodisi v Ljubljani ali na deželi. Zaposlen sem bil kot skladiščnik in samosteu odgovorni uradnik pri večjih tridkrah. Sem zmožen knjigovodstva in korespondence. Pismene ponudbe pod «K. P.» na upravo «Jutra».

Prodajam

Otroški vozički,

zložljive lesene stolice za otroke, ki služijo obenem kot mizica, razni igračni vozički z in brez kočare, živalni stroji

Stanovanja

Čedna soba

z električno razsvetljavo in dobra domača hrana se odda za dva dneva, solidna gospoda. Vprašati: Poljanska cesta 13/II., levo. 4503

Na stanovanje in hrano

se sprejme gospod s 1. januarjem. Kje, pove uprava «Jutra». 4534

Razno

Avto - delavnica

v Mariboru, Tržaška cesta 16, sprejme v popravilo avtomobile, bicikle, motocikle, silvalne in pisalne stroje, sejalke (pumpo), vsakovratne dvo- in štirikratne motorje na bencin, motorje na nafto, mizarne in druge stroje, kakor tudi aparate in manometre za avtomobilno varjenje in rezanje. Delo z najamčeno, oostreba točpa, cene volične. 97

Prodajam

Velika gostilna 4471

na prometni točki v Savinjski dolini se odda takoj v najem. Pogoje se izve le osebo. Kje pove uravnarstvo «Jutra».

„Krvavi kardinal“ Zgodovinski roman

Usmiljenje se zrcali na dekletovem obličju, toda usmiljenje strašne vrste, in strašne so besede, ki jih spregovorijo:

«Eno samo besedo zahtevate od mene — hotela sem vam jo prihraniti, toda sedaj me sami silite, da vam jo povem. Gospod baron de Saint-Priac, Annais de Lespars ne more biti žena tatul!»

Plemič obstane presenečen, ves blede, konsterniran.

«Evo, tam gre vaša pot,» pravi dekletu z nepopisnim veličanstvom, «toda gre moja.»

Saint-Priac se sedaj vzdrami iz presenečenja in sramote. Zravna se. Strašen smeh zareži po njegovem licu. Osorno se postavi pred dekleta in ves rdeč izbruhne:

«Tatu?... Da! Pa to ni edina beseda, ki bi bila točna!... Jih je več! Morda izveste nekega dne, kdo in kaj sem!... Tat!... To je le razlog več, da morate postati moja! Varoval vas bom, da obvarujem sebe!»

«Poskusite!»

«Zakaj ne?» rohni Saint-Priac. «Čim te najdem, te vzamem!»

Oko mu je krvavo podpluto, ves drgeta razburjenja, strasti, kakor besnež stopi naprej, dvigne roko... Izgleda navidez zapuščena plemička dvorca skoči mladeniška postava, krepak sunek vrže Saint-Priaca štiri korake v stran, mlad, oster in posmehljiv glas zakliče:

«Hej, plemič moj, kaj ne vidite, da dolgočasite to gospo?»

Pijan besnosti se baron de Saint-Priac pobere iz prahu, se ozira... Annais de Lespars je izginila! Plemič ne vidi pred seboj nikogar razen onega neznanca, ki mu je s svojo brezobzirno roko pravkar dal tako občutno lekcijo. K njemu stopi in sika:

«Potegni meč, potegni... biž...» In ves blede potegne svoj meč.

«Trenutek, gospodine!» odgovori neznanec hladno. Prav rad bi vam prerezal vrat ali vsaj porezal ušesa, na morišču pa ne bi rad umrl. Morda so vam znani edikti proti dvobojem? Meč v nožnico, pa koj!»

«Grom in strela, res je!» šepeta Saint-Priac. «Edikti... Richelieu... moj poziv na avdijenco... moja sreča... oh, kaj mi je storiti in kaj sem skoraj storil? Torej kje in kdaj, ne da bi naju kdo videl?»

«Jutri, v mraku, za Templom! Tam vas pričakujem!»

«Dobro, sedaj pa izvolite, rad bi vedel, komu bom jutri za Templom iztrgal srce, da bo v hrano mojim psom? Vaše ime, gospod neznanec?»

«Najprej vaše, če mislite!»

«Jaz sem baron Hektor de Saint-Priac!»

«Jaz sem Trecavel!» pravi neznanec in se prikloni. «Trecavel, mojster akademije v Firenci in Milanu, v Murciji in Toledu, učenec Barvillarsor, direktor akademije v ulici des Bons Enfants, učitelj borenja.»

Na to se na novo prikloni in sladko reče: «Jutri torej na svidenje, gospodine!»

Saint-Priac mu besno zagrozi s pestjo, potem skoči zopet na svojega konja. Dvakrat ga zabode z ostrogami, konj kar zarežeta bolečine in skoči, kakor izstreljen iz loka, in baron de Saint-Priac izgine v smeri proti sredini Pariza. Učitelj borenja pa zmigne z rameni ter se vrne v hišo, iz katere je prišel, postoji trenutek pod lesenimi stopnicami in s sklonjeno glavo zamrmra: «Ona me ni niti pogledala.»

Zares, ni ga bila niti pogledala. Jedva da ga je sploh videla. V trenutku, ko jo je rešilo vmešavanje Trecavelovo, Annais de Lespars niti ni poskušala doznati, kdo je njen rešitelj, ker je imela eno samo misel... kako se odstraniti, da ne bi Saint Priac

Kdaj izvedel, kje je njeno skrivališče. Kakor blisk je planila okrog ogla ulice Courteau ter se naslonila na ključko vrat, kjer jo očividno že pričakujejo, kajti vratica se takoj odpro, jo sprejmejo in se za njo zopet hermetično zapro. Dekle je sedaj v velikem vestibulu. Tukaj se šele umiri, in tukaj šele zapazi, kako jej bije srce.

«Ta plemeniti neznanec, ki se sedaj bije za mene in ki me je rešil iz njegovih rok, on tvega svoje življenje proti enemu najstrašnejših mečev, kar jih ima kraljevina... Da bi vsaj vedela, kdo je to?»

Trenutek prisluskuje, premišlja, opazuje utripanje svojega srca, potem se odloči:

«Nimam pravice, niti da se zadržujem, niti da postajam nežna! Naprej! V zagato sem stopila! Treba, da korakam do kraja, in četudi stopim na rob prepada ali pa celo strmoglavim vanj...»

Učitelj borenja je doma, visoko gor pod streho v svoji sobi, katero je spremenil v ljubezno stanovanje. Odpre okno, skloni se venkaj na lep cvetoč vrt in pravi:

«Ali jo bom videl, kakor pred desetimi dnevi, kako sedi tamkaj na oni klopici?»

Kajti ta vrt se razteza za dvorcem, kjer stanuje Annais de Lespars.

Kdo je Trecavel? Njegovi čini, ki jih hočem napisati v svoji povesti, ga bodo naslikali od pete do temena.

Dvaindvajset let mu je, nagel je, spreten, podjeten, dober tovariš. Niti sence grenkobe proti življenju, pač pa ga od časa do časa popade ljutost nad čemerkoli. Pogled mu je odkrit in resen, lasje gosti in naravno počesani, brez nepotrebnih modernih čičkarij, usta duhovito zarezana, nad ustnicami se šopirijo črne mehke brčice. Neka mila harmonija je v njem, neka zmagovita simpatija izhaja od njega in mu daje značaj plemiča in pravega viteza. In končno, nad vsem tem sije mladost...

Ta trenutek si Trecavel iz vsega srca ogleduje s svojega visokega razgledišča vrt svoje oboževanke, ki je še prav za prav ne pozna.

V njegovo sobo vstopita dva možakarja. Prvi je atletske zunanosti, pa dobrodušnega obraza, drugi hladen, resnih kretanj in besed, kakor večlovena skepsa, in obenem plemič brez pogreške. Trecavel se obrne k prijateljsima in jima proži roke.

«Mojster,» pravi večji doleec, «kako, torej zapuščate akademijo?»

«Saj si zadel, dečko!»

«Torej jo moram zapreti in se potem lahko obesim?»

«Odhajam, Montariol, odhajam!»

«Trecavel,» pravi drugi, oni flegmatik, «informiral sem se in izvedel za ime vaše neznanke oboževanke...»

«Mauluys!» klikne Trecavel, — «srečni človek, moja hvaležnost ti je gotova!»

«Ne govori o njej, raje poslušaj: Ime jej je...» in grof de Mauluys se ustavi, pomisli, pogleda Trecavela. To ime, ki mu ga prinaša, vzbuja torej odmeve ne samo ljubezni, ampak tudi strahu, morda nesreče?

«Torej... sili Trecavel. Ime, to drago ime...?»

«Annais de Lespars.»

«Annais? Dražestno ime, ki bo odselej vedno cvetelo na mojih ustnih! Montariol, dragi prijatelj moj, jutri imam bitko... Bijem se z nekim baronom de Saint-Priac, ki jo je razžalil... Annais... oh, dragi moj grof!»

«Da, ime je zares lepo... Poznal sem tega Saint-Priaca iz Anžua,» pravi Mauluys med zobmi. — «Je prav dober meč, opasen nasprotnik, mogel bi vas ubiti!»

«Bogu mu, naj poskusi!» vrešči Montariol.

«Mirno, moj dragi!... Roka mirna, rame nazaj, konico proti nasprotniku, in neka ide! Videli bomo lepo reči!»

«Čas je, da si razmaješ roko, prijatelj,» ga opominja Montariol.

«Že grem, in, dragi grof, najlepša hvala za dobro novico, ki ste mi jo prinesli!»

«Tako torej, Trecavel, odločili ste se, da boste ljubili gospodično Annais de Lespars?»

«Ljubim jo!» odgovori Trecavel strastno. «Deset dni je že, kar sem ves izpremenjen... Jedva dočakam uro, da jo vidim za minuto na oni klopici, in potem živim za en dan več, do jutri ob isti uri... Kadar je ni, je v meni vse mrtvo... Grofe, gotovo je in odločeno. Njen sem!»

«Naj bo,» pravi mirno Mauluys.

«Ali naj vam nekaj povem?»

«Govorite, dragi grof, saj nikdar ne govorite zaman!»

«Evo, Trecavel, če vam Saint-Priac ne zvrta luknje v prsa s kakšnim dobrim izdajniškim sunkom, vas bo vaša ljubezen še bolj gotovo ubila. Annais de Lespars zasluži vse spoštovanje...»

«Toda?» prekine naglo mojster borenja.

«Toda ta lepa, plemenita gospodična, s tako občudovanja vredno voljo, ta deklica, dragi moj, ima v svojem življenju čudno in usodno spremljevalko, ki jej je ime Nesreča.»

Montariol in Trecavel se streseta. Z istim glasom, povsem neizpremenjenim, nadaljuje grof Mauluys:

«Ona se približuje svoji katastrofi... Pazite, da vas ne potegne za seboj v brezno. Škoda bi bilo...»

Montariol zamrmra med zobmi: «Trecavel kletvico, Trecavel začuti, kako ga smrtna tesnoba stiska za grlo. Toda zravna se in nekoliko blede odgovori:

«Naj bo! V boj proti tej usodi!... Videli boste, da z menoj ne bo imela lahkega opravila! Nisem zaman mojster borenja, bogme! In življenje mi je trdo, kakor žabi. Je li, mojster Montariol?»

Ta pa zarenči: «Res, tristo hudičev ljudje naše vrste imajo trdo življenje. Saj nismo vrabci! Kje pa so ti novi in neznan nasprotniki? Le pridejo naj!»

(Dalje priht.)

Šah

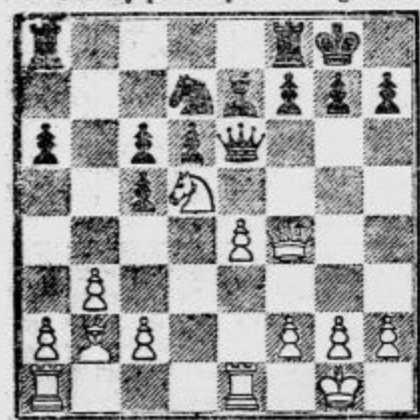
SPANSKA PARTIJA.

Igrana v I. kolu dunajskega turnirja dne 13. novembra 1922.

Beli: Maróczy. — Črni: Kmoch.

1. e2 — e4	e7 — e5
2. Sg1 — f3	Sb8 — c6
3. Lf1 — b5	a7 — a6
4. Lb5 — a4	Sg8 — f6
5. d2 — d4	e5 — d4
6. 0 — 0	d7 — d6
7. Lb5 — c6	b7 — c6
8. Sf3 — d4	Lc8 — d7
9. Dd1 — f3	e6 — c5
10. Sd4 — f5	Ld7 — f5
11. Df3 — f5	Dd8 — c8
12. Df5 — f4	De8 — e6
13. Sb1 — c3	Lf8 — e7
14. b2 — b3	0 — 0
15. Le1 — b2	e7 — e6
16. Tf1 — e1	Sf6 — d7
17. Se3 — d5	...

Položaj po 17. potezi belega:

Beli: Kg1, Df4, Ta1, Te1, Lb2, Sd5; kmeti: a2, b3, c2, e4, f2, g2, h2. Črni: Kg8, De6, Ta8, Tf8, Le7, Sd7; kmeti: a6, c5, c6, d6, f7, g7, h7.

17. ...	Le7 — d8
18. Sd5 — e6	Ld8 — f6
19. Lb2 — f6	De6 — f6
20. Df4 — f6	Sd7 — f6
21. Se3 — f5	Tf8 — e8
22. Sf5 — d6	Te8 — e6
23. Ta1 — d1	Ta8 — d8
24. Sd6 — b7	Td8 — d1
25. Te1 — d1	Te6 — e4
26. Sb7 — c5	Te4 — e8
27. Sc5 — a6	Kg8 — f8
28. a2 — a4	Te8 — e2
29. Sa6 — b4	c6 — c5
30. Kg1 — f1	Te2 — e6
31. Sb4 — d5	Sf6 — e8
32. Sd5 — c3	Te6 — b6
33. Td1 — d8	Kf8 — e7
34. Td8 — c8	Črni se vda.

Opazke:

¹ Dolgo časa je kot najboljša na tem mestu veljalo 5. Sb1 — c3. Danes igrajo mojstri večinoma 5. 0 — 0, kar je gotovo močnejše. Varijante po 5. 0 — 0 in po 5. d2 — d4 se izliva pogosto druga v drugo.

² Tudi 5. ... Sc6 — d4: zenači igro n. pr. 5. ... Sc6 — d4: 6. Sf3 — d4; e5 — d4: 7. e4 — e5, Sf6 — e4 8. Dd1 — d4; 9. Se4 — c5 itd. Slabše pa bi bilo 5. ... Sf6 — e4: zaradi 6. Dd1 — e2! (na 6. d4 — d5 potegne črni 6. ... Se4 — c5 in ni na škodi), f7 — f5! 7. d4 — d5, Sc6 — e7 (ali pa 7. ... Se4 — c5 8. Lb5 — c6; d7 — c6: 9. Sf3 — e5: z nekoliko boljše igro za belega) 8. Sf3 — e5; Se4 — c5 9. Le4 — b3 itd. in beli ima prestejšo in boljše igro.

³ Navadnejša poteza je tu 6. ... Lf8 — e7.

⁴ Konja seveda črni ne sme vzeti.

⁵ Še najboljše. En črni kmet je vse-kakor izgubljen.

⁶ Te8 — a8 ne pomaga ničesar zaradi a2 — a4 in črni ne sme vzeti konja zaradi mata.

⁷ Kar bi bil storil lahko tudi že prej.

Svinjsko mast

garantirano prvovrstno, in soljeno slanino od debelih srbskih svinj prodaja trdka D. S. Marković, Beograd. Zastopnik za Slovenijo: Božidar Jovanović, Aleksandrova ul. 55, Maribor.

Kolesa

Vam prenovi in strokovno shrani

preko zime

ob malenkostni pristojbini trdka

J. GOREC

Ljubljana, Gosposvetska c. 14.

Kupujte nove knjige

Tiskovne zadruge v Ljubljani:

Ivo Šorli, Čirimurel. Mladinska povest s slikami. Broš. Din 16—, vezana Din 21—, po pošti Din 1-25 več.

Andrejev, Povest o sedmih obešenih. Broš. Din 13—, po pošti Din 1-30 več.

Jos. Jurčiča Zbrani spisal, III. zv. Uredil dr. Iv. Prijatelj. Broš. Din 30—, po pošti Din 2-50 več.

Strug, Jutri. Povest. Broš. Din 10—, vez. Din 15—, po pošti Din 1-50 več.

Slonkiewicz, Z ognjem in mečem. Zgodovinska povest s slikami. 1—4 snopi. Din 28—, s poštno Din 30—.

Shakespeare-Zupančič, Othello. Broš. Din 19—, po pošti Din 1-25 več.

Melik, Jugoslavija. II. del, 1. snopi. Broš. Din 21—, po pošti Din 1-50 več.

Hobhouse, Liberalizem. Broš. Din 25—, po pošti Din 1-25 več.

Knjige se naročajo pri

Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54.

Zahtevajte „MEDICINAL KONJAK“

z znamko „ALKO-modri križec“

in

!! najfinejše krem likerje !!

„ALKO“, Ljubljana-Kolizej.

Za božične praznike

prporočamo najfinejše specialitete rum:

Cognac-rum, Citron-rum, Orange-rum.

Kupujemo rabljene prazne steklenice za konjak vsake velikosti po najvišjih cenah.

„ALKO“, veletrgovina z žganjem, družba z o. z. Ljubljana, Kolizej.

Avtomobile
kolesa, motorje
pnevmatiko vseh vrst
olje, bencin

in druge potrebščine ima vedno v zalogi
F. Floriančič
Ljubljana.

Vreče, drobno sol
in vse specerijsko blago nudi po najnižjih cenah trdka
SIRC-RANT, KRANJ.

Kupuje tudi poljske pridelke in suhe gobe po najvišjih cenah. 135/1

„Jutro“ je najboljši in najbolj informiran slovenski dnevnik!

Objava in zahvala.

V globoki žalosti naznanjamo tužno vest, da smo spremili dne 26. decembra popoldne k večnemu počitku našo ljubo, nepozabno mater, oziroma sestro, taščo in staro mater, gospo

Franjo Ferlinc, roj. Perdan

ki je na Sv. večer po daljšem bolehanju nenadoma, previdena s sv. zakramenti za umirajoče, izdihnila svojo blago dušo.

Iskreno se zahvaljujemo za časteče mnogobrojno spremstvo na zadnji poti, za ljubezno ustno in pismeno izraženo nam sožalje in za poklonjeno krasno cvetje.

Sv. maša zadušnica se bo darovala v soboto dne 30. decembra ob 10. uri v farni cerkvi Marijinega Oznanenja.

V Ljubljani, dne 27. decembra 1922.

4531

Emerik Ferlinc, sin. — Fani Voves, hči. — Marija Floré in Josipina Fridrih, sestr. — Hermina Ferlino, snaha. — Dr. Jan. Voves, zet. — Mara Voves, vnukinja.